

Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi

Jerković, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:057828>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad
Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi

Ime i prezime studentice:

Lea Jerković

Zagreb, rujan, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi

Ime i prezime studentice:

Lea Jerković

Ime i prezime mentorice:

Izv.prof.dr.sc. Gabrijela Ratkajec Gašević

Zagreb, rujan,2023.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Potvrđujem da sam osobno napisala rad “Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi” i da sam njegoa autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Lea Jerković

Zagreb, rujan 2023.

SAŽETAK

Naslov rada: Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi

Studentica: Lea Jerković

Mentorica: Doc.dr.sc. Gabrijela Ratkajec Gašević

Program/modul: Socijalna pedagogija/djeca i mladi

Jedna od glavnih ljudskih potreba je težnja za drugim ljudskim kontaktom što ostvarujemo kroz pripadanje različitim grupama. Kako je grupa jedan živi i dinamički organ, odnosi s ostalim članovima grupe se s vremenom mijenjaju; ljudi se zbližavaju, stvaraju se bliski emocionalni odnosi ili s druge strane distancirani, profesionalni odnosi. Sve te promjene koje se dešavaju unutar grupe, stručnjaci nazivaju grupnim procesima. Jedan od elemenata grupnog procesa je grupna kohezija. Ona se javlja u kasnijoj fazi razvoja grupe, fazi pokazivanja ranjivosti članova i stvaranja povjerenja. S obzirom na svoju multidimenzionalnost, stručnjaci predlažu različite definicije. Jedna od novijih definicija kohezije glasi kako ona predstavlja emocionalnu povezanost među članovima i usmjerenost prema dogovorenim zajedničkim ciljevima. Ono što grupna kohezija pruža ljudima je prostor za razvoj socioemocionalnih vještina koje pomažu u zadovoljavanju socijalizacijskih potreba, siguran prostor za vlastiti rast i razvoj. No, isto tako za izgradnju kohezije potrebne su socioemocionalne vještine. Grupna kohezija se istraživala u raznim kontekstima od sportskih timova, terapijskih grupa do vojske.. no, nema dostupne literature o njenom istraživanju u odgojnim grupama. S obzirom na to da su navedeni benefiti grupne kohezije važni za razvoj svakog čovjeka, a posebice za mlade s problemima u ponašanju, potrebno je istražiti kakva kohezija prevladava kod te skupine mladih. Svrha istraživanja je steći uvid u doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi. U skladu s navedenom svrhom istraživanja, odabrana je kvalitativna metodologija koja pruža dublje razumijevanje pojedinačnih ljudskih iskustva i situacija. Istraživanje se provodilo pomoću metode fokus grupe, a sudionici su bili mladi s problemima u ponašanju u dobi od 14 do 18 godina. Ti mladi su zbog navedenih problema članovi tretmanskih grupa u Centru za pružanje usluga u zajednici-Dugave. Odlučeno je u istraživanje uključiti 3 grupe pri čemu su jednu fokus grupu činili svi članovi pojedine grupe. Kako bi rezultati bili što bogatiji, ciljano su odabrane različite tretmanske grupe pa je tako sudjelovala grupa mladića u stambenoj zajednici, grupa mladića na odjelu smještaja i grupa djevojaka na odjelu smještaja. Kao metoda analize je primijenjena tematska analiza okvira, a unaprijed su definirane 3 teme koje su ujedno i sastavnice kohezije zadaci, emocionalna povezanost i socijalna identifikacija. Rezultati su ukazali na to da su grupe operativno povezane. Funkcioniraju na razini koja se od njih kao grupe u suživotu očekuje. Njihovu povezanost obilježava nepovjerenje na grupnoj razini, distanciranost i suzdržanost od dijeljenja privatnih informacija. No, unatoč navedenome svatko pronađe jednu blisku osobu. Ono što ih povezuje na grupnoj razini su razgovori o svakodnevnim životnim situacijama, interesima, zajednički humor te manifestiraje neprihvatljivog ponašanja što je i razlog smještaja u odgojne grupe.

Ključne riječi: grupna kohezija, izvanobiteljska skrb, mladi s problemima u ponašanju

SUMMARY

The experiences of adolescents separated from their birth families/ in residential care on group cohesion

One of the main human needs is the pursuit for other human contact which we usually realize through belonging to different groups. As the group is a living and dynamic organ, relationships with other members of the group change over time; people bond, and form close emotional relationships, or on the other hand they can develop distant, professional relationships. All these changes that occur within a group, experts call group processes. One of the elements of group processes is the group cohesion. It occurs at a later stage of group development, the stage of showing vulnerability of members and creating trust. Given its multidimensionality, experts propose different definitions. One of the more recent definitions of cohesion is that it represents emotional connection between members and a focus on agreed common goals. Group cohesion provides people with a space for the development of socioemotional skills that help meet socialization needs, a safe space for their personal growth and development. But to build cohesion, socioemotional skills are also required. Group cohesion has been explored in a variety of contexts from sports teams, therapeutic groups to military groups but there is no literature available on its research in residential groups. Considered these benefits of group cohesion are important for the development of every person, especially for young people with behaviour problems, it is necessary to explore what kind of cohesion prevails in this group of young people. The purpose of the research is to gain insight into the experience of group cohesion among young people in residential care. In accordance with a stated purpose of the research, a qualitative methodology is selected. It provides deeper understanding of individual human experiences and situations. The study used the focus group method and participants were adolescents with behaviour problems between the age of 14 and 18. Due to these problems, these adolescents are members of residential group in the Community Service Center- Dugave. It was decided to include 3 groups in the research, with one focus group consisting of all members of each group. In order to make results as rich as possible, different residential groups were selected; A group of male adolescents in the residential community, a group of male adolescents in accommodation department and a group of female adolescents in accommodation department participated. Thematic analysis of the framework was applied as a method of analysis, 3 topics were defined in advance and they are also components of cohesion; tasks, emotional connection and social identification. The results indicated that groups were operationally connected. They function at the level that is expected of them as members of groups who are living together. Their emotional connection is marked by distrust at the group level, distance and restraint from sharing private information. Despite that, everyone can find one person which they find close and trustworthy. What connects them on group level are conversations about everyday life situations, interests, sharing common humor, and manifesting unacceptable behaviour which is the reason for their participation in residential groups.

Keywords: group cohesion, residential care, adolescents with behaviour problems

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	MLADI S PROBLEMIMA U PONAŠANJU	3
3.	MLADI U IZVANOBITELJSKOJ SKRBI	6
3.1.	Izvanobiteljska skrb	6
3.2.	Institucionalna skrb	8
4.	GRUPA KAO ŽIVOTNO OKRUŽENJE.....	9
5.	GRUPNI PROCESI	12
6.	GRUPNA KOHEZIJA	15
7.	METODOLOGIJA	21
7.1.	Svrha i istraživački ciljevi	21
7.2.	Sudionici	21
7.3.	Metode prikupljanja podataka	22
7.4.	Etička načela	22
7.5.	Metode obrade podataka	23
8.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	24
8.1.	Zadaci	24
8.2.	Emocionalna povezanost.....	26
8.3.	Socijalna identifikacija	30
9.	RASPRAVA.....	34
10.	ZAKLJUČAK.....	38
11.	LITERATURA.....	40
12.	PRILOZI.....	43

1. UVOD

Čovjeku kao društvenom biću, iznimno je važno da tijekom cijelog života pripada različitim grupama. Sudjelovanjem u grupama, svi mi nastojimo zadovoljiti pojedinačne i zajedničke potrebe te dobivamo različita emocionalna i intelektualna iskustva koja nam pomažu u formiranju naše cjelokupne ličnosti (Ajduković, 1997). Pojedinaac tijekom svog života može sudjelovati u obiteljskim grupama, prijateljskim odnosno vršnjačkim, sportskim timovima, poslovnim timovima, razrednim grupama. Zavisno o životnom razdoblju u kojem se pojedinac nalazi, sudjeluje i u različitim grupama koje su prikladne za to razdoblje. Primjerice, pri samom rođenju, postajemo dio jedne obiteljske zajednice za koju se pretpostavlja da ćemo biti dio nje do kraja života. Tijekom formalnog obrazovanja nam se mijenjaju zajednice u kojima sudjelujemo počevši od vrtićke grupe, preko razrednog odjela, do poslovnih timova. Osim, našeg formalnog obrazovanja, tijekom odrastanja odabiremo različite hobije koji od nas zahtijevaju sudjelovanje u raznim timovima kao što su sportski timovi, razne umjetničke grupe i druge. S obzirom na to kako je grupa „živa” i dinamična, neprestano se događaju razne promjene koje autori nazivaju grupnim procesima. Svaki autor na temelju svog iskustva i provedenih istraživanja predlaže različite čimbenike od kojih se grupni procesi sastoje, no jedno obilježje je konstantno, a to je grupna kohezija. Ona se može promatrati kao multidimenzionalni pojam koji se odnosi na emotivnu povezanost među članovima grupe i posvećenost grupnom radu. Iznimno je značajna za uspješno ostvarivanje grupnih i individualnih ciljeva te može pozitivno utjecati na mlade u smislu ostvarivanja vlastitih zadataka i motivacije za prevladavanje individualnih izazova. Prvotno se počela istraživati u okviru psihoterapijskih grupa, no, zbog svog pozitivnog učinka, vrlo brzo se proširila i na druge grupne kontekste.

U ovome diplomskom radu, dodatno će se pojasniti važnost pripadanja grupama, način djelovanja grupnih procesa te posebice grupne kohezije. Prikazat će se proces istraživanja kohezije kroz povijest, njen razvoj u raznim grupnim kontekstima, elementi koji ju čine te će se opisati kakav utjecaj ima na članove i grupu kao cjelinu. Grupna kohezija će se istraživati u kontekstu grupe mladih koji manifestiraju probleme u ponašanju i smješteni su u institucionalnoj skrbi. Istraživanja grupne kohezije rijetka su ili ih nema s populacijom djece i mladih s problemima u ponašanju koji se nalaze u nekom obliku tretmana izvan vlastite obitelji. Stoga, će se uz pomoć fokus grupa ispitati perspektiva ove specifične populacije kako bi se stekao uvid u to je li i na koji način je njihova grupa kohezivna. U odgovornim ustanovama postoji nekoliko odjela ovisno o vrsti usluga koje se pružaju. Usluge koje se pružaju u grupnom obliku

su odjel za dijagnostiku, odjel disciplinskog centra, odjel smještaja, prihvatna stanica, usluga poludnevnog boravka, usluga organiziranog stanovanja. Broj korisnika grupe i vrijeme koje je djetetu dozvoljeno da boravi u njima se razlikuje od grupe do grupe ovisno o svrsi tog grupnog oblika. Ovisno na kojem je odjelu dijete smješteno, pripada određenoj grupi djece koja mogu i ne moraju biti vršnjaci (<http://domzaodgoj-osijek.hr/>). No, osim navedenih, odgojne ustanove mogu imati i formirane druge grupne oblike mladih ovisno o trenutnim potrebama zajednice. Ono čemu grupna kohezija pridonosi kad je u pitanju specifična populacija djece i mladih je potreba za pripadanjem. Djeca i mladi, smješteni u institucionalnu skrb, veliki dio vremena provode s ostatkom grupe te funkcija odgojne grupe je što vjernije replicirati obiteljsko zdravo okruženje. Stoga, bi djeca i mladi, kao i u svakom zdravom životnom okruženju, pa tako i u odgojnoj grupi trebali u što većoj mjeri zadovoljiti, među ostalom, potrebu za pripadanjem i sigurnošću.

Osobna motivacija za odabir teme vezane za grupu polazi od toga što sam tijekom studiranja uvidjela da zbog prirode svog karaktera preferiram dinamičnost grupnog rada naspram individualnog. Tijekom volontiranja na odjelu smještaja u sklopu Centra za pružanje usluga u zajednici-Dugave, sam stekla djelomični uvid u dinamiku i interakciju članova unutar odgojne grupe što me potaklo na dublje istraživanje i razumijevanje njihovog odnosa.

2. MLADI S PROBLEMIMA U PONAŠANJU

Problemi u ponašanju je termin koji se odnosi na široki spektar društveno odstupajućeg ponašanja djece i mladih. S mladima s problemima u ponašanju se bave različiti sustavi od socijalne skrbi, obrazovanja, zdravstva pa do pravosuđa. Unatoč različitim definicijama termina problema u ponašanju od strane raznih autora, standardima je definirana općeprihvaćena i sveobuhvatna definicija tog termina- kontinuum društveno neprihvatljivog oblika ponašanja od blažih prema težim, opasnijim ponašanjima odnosno od šireg prema užem pojmu. Također, naglašava se kako je važno da to ponašanje nepovoljno djeluje na samo dijete, ometa njegovo funkcioniranje i potencijalno predstavlja opasnost za druge (Koller-Trbović, Jeđud Borić i Žižak, 2011). Međutim, različiti sustavi, s obzirom na to da su usmjereni na različita područja tretmana pa tako i na djecu s različitim vrstama i intenzitetom problema u ponašanju, imaju potrebu za djelomično različitim definicijama pojma problema u ponašanju i njegovih kriterija za procjenu. Na svom kontinuumu, na temelju razine intenziteta i prognostičke opasnosti razlikuje tri skupine: rizična ponašanja, teškoće u ponašanju i poremećaji u ponašanju. Rizična ponašanja su ona ponašanja kojima osoba dovodi u opasnost prvenstveno svoje zdravlje, fizički i psihički integritet, a zatim i tuđe. Posljedice ponašanja su niskog intenziteta u sadašnjosti, ali mogu biti i podloga za loše ishode u budućnosti. Posljedice ove skupine ponašanja zahtijevaju prvenstveno podršku i pomoć obitelji i drugih ljudi iz djetetovih redovitih životnih sredina. Teškoće u ponašanju su ona ponašanja kojima osoba krši društvene i/ili zakonske norme i koja se pojavljuju u više različitih sredina kroz određeno vremensko razdoblje. Posljedice traže stručnu intervenciju iako opasnost ne mora biti visokog intenziteta u sadašnjosti, može predstavljati ozbiljnu prijetnju za budući razvoj. Posljednja skupina poremećaji u ponašanju predstavlja ona ponašanja kojima osoba kroz duže vrijeme i intenzivno ugrožava svoje svakodnevno funkcioniranje na više životnih područja i/ili ugrožava druge (Buda-Stranić i Žižak, 2013). Ove vrste problema u ponašanju mogu biti međusobno usko isprepleteni i povezani uzrocima, posljedicama i intervencijama društva (Martinjak i Odeljan, 2016). Osim navedene, potrebno je spomenuti još jednu, često upotrebljavanu, klasifikaciju kako bi stekli bolji uvid i razumijevanje u kompleksnost pojma, a to je Achenbachova dimenzionalna klasifikacija. Prema toj klasifikaciji, poremećaji se dijele u dvije velike skupine: internalizirani i eksternalizirani problemi u ponašanju (Buda-Stranić i Žižak, 2013). Eksternalizirane probleme u ponašanju tzv. aktivne probleme obilježava nedovoljna kontrola nad svojim reakcijama i usmjerenost ponašanja prema drugima. U tu skupinu pripadaju ponašanja kao što su impulzivnost, hiperaktivnost, nepažnja, neposlušnost, agresivnost, destruktivnost. Bašić i Ferić (2004; Mihić i Bašić, 2008) navode zlouporabu alkohola i psihoaktivnih tvari, rano stupanje u

spolne odnose, napuštanje škole i nasilnička ponašanja kao najčešće identificirana eksternalizirana rizična ponašanja. Internalizirane probleme u ponašanju obilježava pretjerana kontrola nad svojim ponašanjem i usmjerenost prema sebi. U tu skupinu se ubrajaju depresivnost, anksioznost, povučенost, suicidalnost. Unatoč tome što se te dvije skupine ponašanja čine kao suprotni polovi, nužno je naglasiti da nisu međusobno isključivi (Maglica i Džanko, 2016).

Prema Blocku i Blocku (1980; Scholte, 1995; Koller-Trbović, Nikolić i Dugandžić, 2009) rizik za povećanje pojave problema u ponašanju je uglavnom povezan s određenim karakteristikama osobe kao što su: slaba ego kontrola, nisko samopoštovanje, vanjski lokus kontrole i neučinkovite vještine svladavanja poteškoća. Kako je samoprocjena slike o sebi značajan čimbenik za daljnje psihičko i socijalno funkcioniranje djece i mladih te utječe na svakodnevno ponašanje, tako su se mnoga istraživanja usmjerila na proučavanje samoprocjene kod mladih s problemima u ponašanju. Istraživanja su pokazala da su takvi mladi skloniji lošijoj samoprocjeni odnosno razvijanju nižeg samopouzdanja i samopoštovanja u odnosu na redovnu populaciju (Koller-Trbović, 1995). Prema Lebedina Manzoni (2007; Buda-Stranić i Žižak, 2013) ti mladi, često izražavaju nemogućnost kontrole emocija kao svoj najveći problem. To se odnosi uglavnom na nemogućnost ili teškoće pri kontroli bijesa i ljutnje, što dovodi do problema u interakciji s okolinom i utječe na stvaranje negativne slike o sebi. Neka od dodatnih značajnih obilježja adolescenata s problemima u ponašanju su: nedostatak jasnih vrijednosnih ciljeva, niska samokontrola emocija, niska razina moralnog rasuđivanja što je posljedično povezano i sa nedostatkom empatije (Buda-Stranić i Žižak, 2013). Navedenim karakteristikama Farrington i Jolliffe (2001; Buda-Stranić i Žižak, 2013) navode impulzivnost kao jedno od glavnih obilježja takve populacije mladih.

Kada se govori o uzrocima nastanka problema u ponašanju, postoje različiti čimbenici na individualnoj razini te razini uže i šire okoline. Scholte (1995, Koller-Trbović, 2009) objašnjava kako se i eksternalizirani i internalizirani problemi promatraju kroz interakciju ishoda rizičnih osobina pojedinca i rizičnih čimbenika u okolini. Razlikuju se strukturalni i dinamični rizični čimbenici: strukturalni su oni koji su socijalno strukturalne prirode te zbog toga nisu podložni promjeni putem intervencije. Primjer ove skupine čimbenika su kvocijent inteligencije, razna biološka oštećenja, socio ekonomski status. Dinamični čimbenici oni koji, kako samo ime kaže, su promjenjivi i podložni utjecaju intervencije. Scholte navodi kako se manifestiraju na području obitelji, obrazovanja i grupe vršnjaka. Stoga, dinamičke čimbenike se još naziva i potrebama tretmana s obzirom da neposrednim utjecajem na njih se očekuje i utjecaj na buduće

kriminalno ponašanje mlade osobe. Andrews, Bonta i Wormith (2006; Ricijaš, 2009) na temelju rezultata mnogih empirijskih istraživanja kriminalnog ponašanja razlikuju tzv. „Veliku četvorku rizičnih čimbenika” i „Osam centralnih rizičnih čimbenika”. „Velika četvorka“ sadrži povijest antisocijalnog ponašanja, antisocijalne veze, antisocijalni obrazac osobnosti i antisocijalnu kogniciju dok „Osam centralnih čimbenika“, osim navedenih, sadrže dodatno i čimbenike iz područja obitelji/bračni odnosi, obrazovanja/posao, slobodno vrijeme i posljednje konzumiranje sredstva ovisnosti.

3. MLADI U IZVANOBITELJSKOJ SKRBI

3.1. Izvanobiteljska skrb

Obitelj je temeljna jedinica društva te kao takva predstavlja prirodno okruženje za adekvatan rast i razvoj djeteta. Roditelji su prema državnim i međunarodnim zakonima dužni brinuti o djeci, kao što i djeca imaju pravo na odrastanje uz roditelje. Međutim, u određenim situacijama država ima pravo i dužna je intervenirati u obiteljske odnose. Sukladno prirodi i težini problema koji se javljaju unutar obitelji, država poduzima prikladne mjere za koje procjenjuje da će spriječiti ili prevenirati daljnje narušavanje obiteljskog sklada. Također, sve intervencije usmjerene prema obitelji zahtijevaju poštivanje najboljeg interesa djeteta koji je uvijek ispred interesa roditelja. Kada to ozbiljnost situacije zahtijeva, kao krajnja mjera se poduzima izdvajanje djeteta iz obitelji. Naravno, takva odluka treba biti donesena na temelju pomno ispitanih i utvrđenih činjenica o razini ugroze djeteta u obitelji i treba biti u najboljem interesu djeteta (Bartoluci, 2014). Dva su moguća razloga zašto je potrebno primijeniti mjere izdvajanja djeteta iz obitelji, a to su da je djetetovo zdravlje, dobrobit ili život ugroženi zbog ponašanja pojedinih članova obitelji ili da dijete svojim ponašanjem ugrožava vlastito ili tuđe zdravlje, dobrobit ili život. U daljnjem tekstu će detaljnije biti opisani navedeni razlozi izdvajanja djeteta, a propisani su zakonskim odrednicama.

Mjera izdvajanja djeteta iz biološke obitelji se može poduzeti na temelju članaka 135 Obiteljskog zakona i Zakona o sudovima za mladež. Prema članku 135 OZ nadležni centar za socijalnu skrb ima pravo donijeti odluku o žurnom izdvajanju djeteta od roditelja ukoliko postoji razina opasnosti za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koja se jedino može ukloniti njegovim izdvajanjem iz neposredne okoline. Osim, što se dijete može izdvojiti zbog nemogućnosti osiguravanja osnovnih i dodatnih životnih potreba u obitelji, može se izdvojiti i zbog manifestiranja problema u ponašanju ukoliko roditelji nemaju adekvatne vještine nositi se s djetetovim ponašanjem. Ova mjera nije direktno usmjerena prema roditeljima i sankcioniranju njihovog nedostatka odgovornosti u odgoju djeteta, već prema djetetu i njegovom „preodgajanju” zbog prisutnih problema u ponašanju. Na temelju vrste, težine, učestalosti i intenziteta problema u ponašanju maloljetnik, prema Zakonu o sudovima za mladež, može biti upućen na izvršavanje neke od odgojnih mjera koje zahtijevaju privremeno izdvajanje iz biološke obitelji i njihove životne sredine. Navedene odgojne mjere su: upućivanje u disciplinski centar, upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojni zavod i upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu. Odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar se izriče prema

maloljetnicima koje je potrebno za kraće vrijeme izdvojiti iz njihove životne sredine i utjecati na njihovo ponašanje kratkotrajnim i intenzivnim tretmanom. Ostale odgojne mjere se izriču maloljetnicima prema kojima treba poduzeti trajnije i intenzivnije mjere uz izdvajanje iz njihove životne sredine. Navedene odgojne mjere smiju trajati onoliko koliko su određene Zakonom o sudovima za mladež i koliko je potrebno da se ostvari svrha odgojnih mjera.

U odjeljku 15, članku 109 Zakona o socijalnoj skrbi se definira pojam i sadržaj pružanja usluge smještaja. On glasi: „Smještaj je usluga kojom se korisniku osigurava intenzivna skrb i zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kada to nije moguće osigurati u obitelji i pružanjem drugih socijalnih usluga. Smještajem se osigurava stanovanje i organizirane aktivnosti tijekom dana uz stalnu stručnu i drugu pomoć i potporu u osiguravanju osnovnih i dodatnih životnih potreba, a koje ne mogu biti zadovoljene u obitelji”. Pravo na pružanje ove usluge, među ostalima imaju i djeca i mlađe punoljetne osobe s problemima u ponašanju u kriznim situacijama, radi provođenja psihosocijalnih tretmana i u svrhu multidisciplinarnu procjenu. Nadalje, u članku 106 ZSS definira se pojam i sadržaj pružanja usluge organiziranog stanovanja, a ono glasi: „Organizirano stanovanje je socijalna usluga koja osigurava stanovanje u stambenoj jedinici uz stalnu ili povremenu stručnu i drugu pomoć i potporu u osiguravanju osnovnih životnih potreba te socijalnih, radnih, kulturnih, obrazovnih, rekreacijskih i drugih potreba radi uspostavljanja i održavanja njihovih socijalnih uloga, izjednačavanja njihovih mogućnosti, poboljšanja kvalitete života, poticanja aktivnog i samostalnog življenja te socijalnog uključivanja, ovisno o potrebama korisnika”. Pravo i na ovu uslugu imaju, među ostalima, djeca i mlađe punoljetne osobe s problemima u ponašanju. Prema članku 111 ZSS smještaj mogu pružati domovi socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice i druge pravne osobe, fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost ili kao obrt te udomiteljske obitelji. Dok uslugu organiziranog stanovanja mogu pružati svi navedeni, osim udomiteljske obitelji i fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost.

Pod pojmom izvanobiteljske skrbi spadaju različiti oblici skrbi o djeci koja su izdvojena iz bioloških obitelji. Prema Smjernicama za alternativnu skrb (Vidović, Ivković i Horvat, 2010) o djeci, članak 29., jedna od podjela je na neformalnu skrb-privatni oblik skrbi koji se pruža u obiteljskom okruženju, u kojemu o djetetu skrbe rođaci ili prijatelji ili drugi pojedinci na inicijativu djeteta, njegovih roditelja ili druge osobe i formalnu skrb-skrb koja se pruža u obiteljskom ili institucionalnom okruženju, uključujući privatne ustanove koju je odredilo tijelo upravne ili sudske vlasti. Osim ove podjele, s obzirom na okruženje u kojem se pruža izvanobiteljska skrb može biti: srodnička- skrb u obiteljskom okruženju unutar proširene obitelji djeteta ili bliskih obiteljskih prijatelja koje dijete poznaje, udomiteljska- situacije u

kojima za potrebe pružanja alternativne skrbi mjerodavne vlasti smještaju djecu u kućanstvo obitelji koji nije djetetova vlastita obitelj, a koja je odabrana, kvalificirana, odobrena i nadzirana za pružanje takve skrbi, institucionalna- skrb koja se pruža u bilo kojem neobiteljskom grupnom okruženju, kao što su sigurna mjesta za hitne situacije, tranzitni centri u izvanrednim situacijama te sve druge ustanove za pružanje kratkoročne i dugoročne institucionalne skrbi, uključujući i grupne domove i oblici samostalnog stanovanja djece uz nadzor.

3.2. Institucionalna skrb

Promatra li se obitelj iz perspektive djeteta, tada ona predstavlja mjesto sigurnosti, skup vrijednosti i odgovarajućih normi ponašanja prema kojemu će dijete djelovati i izgrađivati vlastiti sustav vrijednosti. Obiteljska zajednica omogućava djetetu ostvarivanje socijalnih potreba kroz izgradnju zadovoljavajućih socijalnih odnosa. Djeca koja su izdvojena iz bioloških obitelji i smještena u institucionalnu skrb, bilo zbog problema u ponašanju, obiteljske disfunkcionalnosti ili nerijetko i kombinacije ovih pojava, nemaju nažalost navedene prednosti odrastanja unutar funkcionalne obiteljske zajednice. Stoga, se nastoji unutar institucionalne skrbi što vjernije rekreirati osjećaj obiteljskog okruženja kako bi ono nastavilo odrastati i razvijati se u skladu s pravima koja su mu zagantirana. Uloga roditelja je nemjerljiva, stoga odgajatelji nose veliku odgovornost i imaju vrlo izazovan zadatak. Trebali bi biti dovoljno emocionalno i socijalno zreli kako bi svojim primjerom utjecali na dijete da u procesu socijalizacije razvije svoje potencijale do optimalne razine (Tustonja, Stanić i Čuljak, 2021). Institucionalna skrb ima četiri odvojene, no paralelne funkcije, a to su: održavanje (zadovoljavanje temeljnih tjelesnih i psihičkih razvojnih potreba djeteta u skladu s njegovom dobi, razvojnom fazom te specifičnim zahtjevima), zaštita (sprječavanje daljnjeg zlostavljanja djeteta i/ili drugih oblika ugroženosti uz zaštitu i promociju djetetovih prava i interesa), oporavak (oporavak djeteta od stresnih i traumatskih događaja koji su prethodili ili uzrokovali smještaj u ustanovu) i priprema (osposobljavanje djeteta za povratak u obitelj ili samostalan život razvijanjem praktičnih vještina i znanja te emocionalne stabilnosti i otpornosti). Upravo o načinu i kvaliteti zadovoljavanja ovih funkcija ovisi i kvaliteta skrbi te ostvarenje najboljeg interesa djeteta koji je na smještaju (Gillian, 1999, prema Vejmelka i Sabolić, 2015).

4. GRUPA KAO ŽIVOTNO OKRUŽENJE

Čovjek kao socijalno biće, tijekom svog životnog vijeka, ima potrebu pripadati različitim grupama-od obitelji, grupe vršnjaka, religioznih grupa pa sve do nacije. Čovjek ne može biti članom ljudske zajednice bez da pripada različitim grupama ili stvaranja bliskosti s njima. Pripadanje raznim grupama, prvenstveno obiteljskoj i vršnjačkoj, nam omogućava stjecanje odgovarajućih normi ponašanja, ostvarivanje socijalnih potreba kroz izgradnju zadovoljavajućih socijalnih odnosa (Ajduković, 1997). Interes za proučavanjem grupe je započeo na području filozofije i medicine, odnosno grupne terapije i poučavanja koja sežu od stare Grčke. Sokrat je prvi koji je započeo poučavanje kroz dijalog u grupi. Zatim, početkom 17.stoljeća, A.Mesmer, primijetivši koliku snagu utjecaja grupa ima na svakog pojedinog člana, rad u grupi se počeo primjenjivati u terapijske svrhe (Klain, 2008; Janković, Bagić, Krišto, 2014). Znanstveno izučavanje grupa se obično veže i za sociologa E. Durkheima koji je tvrdio da je osobni identitet vezan za pripadnost određenoj grupi. Ljudi koji ne pripadaju bilo obiteljskoj, prijateljskoj ili određenoj vjerskoj skupini vrlo lako mogu izgubiti pojam osobnog identiteta, što prema Durkheimu, uglavnom dovodi do počinjenja samoubojstva (Forsyth, 2005; Elezović i Janković, 2015). Kao što je navedeno, potreba za grupnim oblikom rada u psihoterapiji i medicini je prepoznata prije mnogo desetljeća, no sredinom dvadesetog stoljeća se intenzivira potreba za njenim proučavanjem. Tada se posebno prepoznala vrijednost korištenja grupnih tretmana s pacijentima na dječjem odjelu te u vojnoj i veteranskoj bolnici (Northen, 1990). Paralelno su se počeli razvijati i grupni tretmani za djecu i mlade s problemima u ponašanju u okviru tzv. medicinskog tretmanskog modela utemeljenog na psihodinamskom pristupu (Žižak, 2009). U to vrijeme su McCorkle, Elias i Bixby počeli razvijati i grupno interaktivni model „Pozitivna vršnjačka kultura”. Središnja ideja ovog modela je da su mladi članovi grupe prirodni pomagači koji podržavaju, potiču i vode jedan drugoga kroz proces mijenjanja. Ovaj model se posebno upotrebljavao među grupom mladih s problemima u ponašanju u školskom okruženju te je s vremenom doprinio u nastojanju da se principi ovog modela primjene i u drugim institucionalnim grupnim okruženjima kao što su odgojne grupe (Vorrath i Brendtro, 1985).

Kada se raspravlja o samome definiranju grupa, mnogi teoretičari su iskustvo zajedničke sudbine smatrali ključnim čimbenikom (Lewin, 1948; Campbell, 1958; Rabbie i Horowitz, 1988; Brown, 2006). Primjer tome je za vrijeme Drugog svjetskog rata, kada su Židovi činili jednu grupu zbog svoje zajedničke sudbine stigmatiziranja, zatvaranja i uništavanja. Za druge teoretičare je ključni čimbenik pri definiranju grupe postojanje formalne socijalne strukture.

Dobar primjer za ovu definiciju je obitelj- ona je grupa gdje su odnosi među članovima dobro definirani te među članovima postoje razlike u moći i statusu (Sherif i Sherif, 1969; Brown, 2006). Treće mišljenje stručnjaka polazi pak od toga da je jedno od važnih obilježja nastajanja grupe da ljudi trebaju imati interakciju „licem u lice” (Bales, 1950; Brown, 2006). Posljednju definiciju Turner (1982; Brown, 2006) nadopunjuje time da se grupa temelji na tome da pojedinci sebe doživljavaju kao pripadnicima te socijalne strukture i da okolina prepoznaje njezino postojanje. Jedna od novijih i često korištenih definicija je B. Petza i suradnika (1992; Elezović i Janković, 2015) koja kaže da je grupa skupina više osoba čiji odnosi imaju sljedeća obilježja: među članovima postoji interakcija, članovi sudjeluju u sustavu međusobno povezanih uloga i položaja, postoje grupne norme i standardi koje određuju ponašanje članova u grupi, članovi sami sebe smatraju pripadnicima grupe, tj. imaju osjećaj grupne pripadnosti, članovi doživljavaju grupu kao cjelinu, članovi teže da ih socijalna okolina doživljava kao grupu.

Postoji mnogo vrsta grupa, zavisno o kriterijima prema kojima ih dijelimo. *Udruženje specijalista za grupni rad* predlaže jednu od poznatijih podjela na radne, psihoedukativne, terapijske i savjetodavne grupe. Radne grupe nastaju kako bi se što učinkovitije izvršili određeni zadaci. Ljudi se okupljaju u radne grupe u svrhu ispunjavanja nekog specifičnog vremenski ograničenog cilja. Psihoedukativne grupe se bave promicanjem osobnog i međuljudskog rasta i razvoja. Članove grupe se uče nove vještine i ponašanja u svrhu preveniranja pojave različitih problema u budućnosti te im se pomaže u otkrivanju i jačanju osobnih snaga i sposobnosti. Slično njima, su savjetodavne grupe koje također pružaju pomoć i podršku u razrješavanju životnih problema, osobnih i međuljudskih. Terapijske grupe su usmjerene na liječenje i promjenu disfunkcionalnih ponašanja i misli (McCarthy, Bauman, Coker, Justice, Kraus, Luke, Rubel, Shaw, 2021). Prema Ajduković (1997), jedna od podjela grupa na dvije velike skupine su tretmanske grupe i grupe za ostvarivanje zadataka. Tretmanske grupe nastaju zbog zajedničkih briga i potreba koje članovi međusobno dijele. Svrha ovih grupa je stvaranje sigurnog okruženja gdje članovi mogu iznijeti svoje brige, izraziti svoje osjećaje vezano za grupu ili osobne situacije. Usmjerene su na međusobno pomaganje u rješavanju problema i olakšavanju u nošenju s teškoćama. S druge strane, grupe za ostvarivanje zadataka su formalnije organizirane i njihova svrha je ostvarenje grupnog zadatka koji nije povezan s našim osobnim ciljevima i brigama. Ova podjela grupa je temeljena na ponašanjima pojedinca, no pridoda li se tome i kriterij potrebe članova grupe, tada uz već spomenute, razlikujemo i životne grupe. One, s jedne strane mogu biti prirodne i spontane kao što su obiteljske i prijateljske grupe, i s druge

strane formalne kao što su odgojne grupe. U odnosu na ostale, odgojne grupe se smatraju formalnima iz razloga što nastaju na temelju nekog kriterija s ciljem zajedničkog života u određenom prostoru u određeno vrijeme (Žižak, 2019). Svrha životnih grupa je zajednički život te se odnosi članova temelje na svakodnevnim događanjima i međusobnim interakcijama (Žižak, 2009). Kao što je ranije navedeno u poglavlju institucionalne skrbi, odgojne grupe se mogu promatrati kao zamjensko okruženje u kojem dijete odrasta koje bi trebalo, koliko je to moguće, nadomjestiti obiteljsku zajednicu. Uspoređuje li se životna grupa s obiteljskom, može se primijetiti da obje nastoje osigurati osnovne životne potrebe pojedinca, pružiti mu zaštitu, osjećaj sigurnosti i pripadnosti, predvidljivost i stabilnost te postaviti granice i pravila. Unatoč tome što životne grupe ne mogu nadomjestiti ciljeve tretmanske, ipak i one u jednoj mjeri mogu imati tretmanski učinak. Osim toga, potrebe koje se zadovoljavaju u obje grupe su potreba za pripadanjem i za sigurnošću (Žižak, 2009).

5. GRUPNI PROCESI

Svaka grupa u svome trajanju prolazi kroz određene faze razvoja koje se mogu predvidjeti i koje su uzajamno povezane. U literaturi stručnjaci različito prikazuju i objašnjavaju faze razvoja grupe. Međutim, u suštini se mogu sumirati na fazu planiranja, početnu, središnju i završnu fazu grupnoga rada, a njihov tijek i izmjenu treba poznavati kako bi se moglo razumjeti grupne procese (Klein, 1996; Elezović i Janković, 2015). Termin grupnih procesa je prije više od pedeset godina u stručnu literaturu prvi uveo Kurt Lewin. Tijekom proučavanja psihologije malih grupa, Lewin je primijetio da se unutar grupe stalno odvijaju neke promjene koje utječu jedna na drugu te ih je nazvao grupnom dinamikom (Ajduković, 1997). Osim Lewina, teoretičari koji su se bavili proučavanjem grupne dinamike, Homens i Bales, tvrde kako grupu treba tumačiti kao sustav interakcije, međusobnih odnosa članova grupe s elementima aktivnosti, međusobnih utjecaja i osjećaja (Žuganj, 1982; Elezović i Janković, 2015). Razumijevanju grupne dinamike je pridonio i Moreno koji uvodi sociogram, tehniku grafičkog prikazivanja i mjerenja emocionalnih i socijalnih veza između članova grupe (Burke, 2006, Elezović i Janković, 2015). Prema Petzu i suradnicima (1992, Janković i sur., 2014), pripadnicima eksperimentalne psihologije, grupna dinamika obuhvaća sve procese koji se događaju u vezi s interakcijama članova u skupini.

Douglas (1978) razlikuje 4 skupine procesa u malim grupama. To su: temeljni, strukturni, izvršni i djelotvorni procesi. Temeljni procesi odražavaju suštinu grupe kao socijalne jedinice. Strukturni procesi (faze razvoja grupa, razvoj uloga i razvoj podgrupa) omogućavaju da se članovi ustroje i počnu funkcionirati kao grupa. Izvršni procesi (formiranje ciljeva, donošenje odluka) omogućavaju grupi da izvrši funkciju radi koje je formirana. Djelotvorni procesi (pravila, norme, socijalni pritisak, kohezija i klima) grupi omogućavaju da djeluje, da se „ponaša“ kao grupa (Žižak, 2019).

Brown (2006) fundamentalne karakteristike života u grupama dijeli na procesne i strukturalne aspekte. Kada govori o procesnim aspektima grupe, Brown ističe nekoliko važnih procesa kroz koje svaka grupa prolazi tijekom svog razvoja: prvo razmatra što se događa s ljudima kada postaju članovi neke grupe; na koji način ljudi upoznaju grupe, na koji način grupa utječe ili ne utječe na njihovu predodžbu o sebi, zatim međuzavisnosti u grupama i proces grupiranja, nakon toga razmatra razliku ponašanja ljudi između odrađivanja zadataka i održavanja socioemocionalnih odnosa te proučava prirodu grupne kohezivnosti i razvoj grupnih normi.

Ajduković (1997) pod grupne procese podrazumijeva sve aktivnosti i promjene koje se odvijaju u grupi i temeljem kojih grupa postoji i djeluje. Navodi kako se različiti grupni procesi javljaju tijekom različitih faza razvoja grupe. Prema Tuckmanovom (1971; Ajduković, 1997) modelu postoji nekoliko faza razvoja grupe: formiranje, oluja (odnosi se na konflikte), normiranje i izvođenje. Smatra kako je pružanje otpora uobičajena pojava tijekom prve dvije faze. Članovi tada iskušavaju granice, međusobno se natječu za uloge, žele se dokazati i tako nastaju sukobi. No, kako je maloprije spomenuto, neizbježno je i nužno da grupa, kao i svaki ljudski odnos, prvo prolazi kroz turbulentno razdoblje prije nego se odnosi stabiliziraju. Ovisno o načinu razrješavanja sukoba i prorade otpora, može se s vremenom razviti emocionalna bliskost odnosno kohezija (Steen, Vasserman-Stokes i Vannata, 2014).

Rot (1999) grupne procese dijeli u dvije kategorije: jedna grupa su oni koji dovode do trajnijih promjena u karakteristikama članova i druga grupa obuhvaća one procese koji dovode do privremenih promjena u ponašanju pojedinca, promjena u međusobnim odnosima te do izvršavanja grupnih zadataka i ostvarivanja grupnih ciljeva. Za funkcioniranje grupe, Rot važnijom smatra drugu kategoriju procesa među koje ubraja: formiranje, usvajanje normi i konformiranje, suradnja i kompetitivnost, stvaranje koalicija, javljanje konflikata i njihovo rješavanje te posljednje su procesi grupnog odlučivanja. Ono oko čega se svi autori slažu odnosi se na činjenicu da elementi grupnog procesa imaju neposredan utjecaj na ishode grupnog rada i postignuća članova u ostvarenju ciljeva grupe. Unatoč tome što različiti autori polaze od različitih definicija i podjela grupnih procesa, svi spominju potrebu stvaranja grupne kohezije u određenoj fazi razvoja grupe.

Prednost grupe je u tome što ona za pojedinca može predstavljati tzv. sigurnu bazu, mjesto ili grupu ljudi za koje je pojedinac privržen i na koju se može osloniti. Privrženost grupi i povjerenje prema njezinim članovima koje pojedinac s vremenom stječe, uvelike mu pomaže u što uspješnijem zadovoljavanju nezadovoljenih razvojnih ljudskih potreba (Gitterman, 2019). Članovi grupe uče jedni od drugih, stječu uvid kako ih drugi vide, upoznavaju se s različitim perspektivama i tako šire vlastiti horizont, uče kakav utjecaj njihove riječi i djela imaju na druge, uče kako aktivno slušati. Benson (1987; Repovečki, Štrkljaj Ivezić i Bilić, 2020) navodi kako je grupno iskustvo temeljno ljudsko iskustvo koje nam daje osjećaj identiteta i pripadnosti. Grupe nam pružaju predvidljivost i stabilnost, rad na komunikaciji te daje okruženje za osobni razvoj i formiranje ličnosti (Ajduković, 1997). Osim navedene prednosti i potencijala koje grupa nosi, unutar nje se mogu pojaviti i destruktivni obrasci ponašanja među članovima kao i unutar svake manje ili veće skupine u kojoj pojedinac tijekom svog života sudjeluje. Grupa kao

mikrosistem replicira odnose koji se odvijaju unutar primjerice obitelji, na radnom mjestu ili među skupinom vršnjaka. U situaciji kada su prisutni destruktivni obrasci ponašanja, sama dinamika grupe je, već na početku narušena te otežava članovima zadovoljavanje svojih socijalnih potreba. No, upravo je tada uloga kohezije iznimno ključna jer se gradi privrženost unutar grupe i sprječava nastanak destruktivnih odnosa (Gitterman, 2019). O važnosti grupne kohezije za pozitivan daljnji razvitak grupe je opisan u sljedećem poglavlju.

6. GRUPNA KOHEZIJA

Koncept grupne kohezije je već desetljećima u fokusu proučavanja raznih istraživača koji se bave temom malih psihologijskih grupa. Ono što se s vremenom pokazalo konzistentnim je to da ona uvelike pridonosi grupnoj dinamici i razvoju grupne psihoterapije. Tijekom 1950-ih i 1960-ih godina kohezija se počela intenzivno istraživati i nastojalo se doći do njene unificirane definicije. Međutim, s obzirom na multidimenzionalnost i multiaspektnost kohezije, istraživači se nisu uspjeli usuglasiti za jednu sveobuhvatnu definiciju (Evans i Jarvis, 1980). Stoga, u daljnjem tekstu slijede različiti pogledi različitih autora na koheziju.

Festinger (1950; Severt i Estrada, 2015) je predložio jednu od prvih tada široko prihvaćenih definicija kohezije koja glasi, kako je kohezivnost grupe zapravo rezultat svih snaga koje djeluju na članove da se drže zajedno i ostanu biti dio grupe. Te tzv. snage unutar grupe ovise o djelovanju privlačnosti i neprivlačnosti članova prema aktivnostima, statusu grupe ili prema samim članovima grupe. S obzirom da se autori nisu uspjeli usuglasiti oko operacionalizacije ove definicije i definirati koje točno snage utječu na pojedinca da ostane biti dio grupe, Martin i Gross (1952; Evans i Jarvis, 1980) su kritizirali Festingerovu definiciju i predložili vlastitu. Oni tvrde da kohezija predstavlja otpor grupe prema destruktivnim i ometajućim silama. Smatrali su da ova definicija adekvatnije odražava prirodu grupe. Međutim, operacionalizacija i ove definicije nije bila uspješna jer zahtijeva identifikaciju tih ometajućih sila i dogovor oko načina mjerenja otpornosti unutar grupe. Osim toga, da bi izmjerili navedenu otpornost i mogli točno definirati sve važne pojmove, potrebno je da se unutar dobrovoljne, eksperimentalne grupe umjetno kreiraju takve sile što može biti etički upitno (Evans i Jarvis, 1980). Pri počecima proučavanja kohezije, Drescher (1985; Greer, 2012) navodi kako nije postojalo teoretske i empirijske integracije zbog teorijskih nedosljednosti i poteškoća u mjerenju. U to vrijeme, fokus mjerenja i određivanja kohezije je bio usmjeren na individualnim samoiskazima članova grupe i na čimbenicima koji dovode do njenog razvoja. Kohezija se tada smatrala zbrojem individualnih privlačnosti članova prema grupi (Evans i Jarvis, 1980). Malo nakon toga, istraživači su se usmjerili na proučavanje kakve benefite kohezija nosi za grupu. U skladu s navedenim, proizašli su mnogi radovi koji ukazuju na pozitivni učinak grupne kohezije na grupnu funkcionalnost. Daljnjim razvojem i proučavanjem kohezije, istraživači su s vremenom napustili ideju tumačenja kohezije kao privlačnost pojedinca prema ostatku grupe, već su pristupali grupi kao jedinstvenoj cjelini. Smatrali su kako bi umjesto samoiskaza članova bilo adekvatnije služiti se bihevioralnim pristupom odnosno mjeriti ponašanje svih grupe članova, promatrati njihove međusobne interakcije te služiti se transverzalnim studijama. Nakon mnogo godina traženja odgovora na to što je kohezija, pojedini istraživači su došli do zaključka da

koncepte kohezije i individualne privlačnosti članova prema grupi treba razdvojiti i samostalno istražiti kako bi se razvilo jasnije razumijevanje pojmova (Evans, 1980). Van Bergen i Koekebakker (1959; Evans, 1980) predlažu kako je privlačnost pojedinca prema grupi rezultat djelovanja različitih čimbenika/motiva na pojedinca da ostane ili napusti grupu. Kohezija bi se, s druge strane, odnosila na stupanj ujedinjenja grupe. Prema Repovečki i sur. (2020) kohezija podrazumijeva emotivnu povezanost članova grupe i posvećenost radu prema dogovorenim ciljevima. Njezino značenje se može poistovjetiti s terapijskim savezom u individualnoj psihoterapiji koji je prijeko potreban za ishod liječenja. Stoga, se grupna kohezija, kada govorimo o grupnoj psihoterapiji, smatra jednom od ključnih čimbenika tijekom terapijskog procesa i kao temelj za razvoj ostalih grupnih procesa i faza (Bryde, Wahren, Reinholt, Poulsen, Hvenegaard, Simonsen i Arnfred, 2021). Prema Ajduković (1997) kohezija može nastati kao posljedica nekih obilježja grupe, ali ujedno i kao pojava koja izaziva nastanak određenih obilježja grupe i utječe na njih.

Grupna kohezija se može promatrati iz više stajališta, odnosno sadržava više aspekata, a to su društveni aspekt i usmjerenost na ostvarivanje zadataka. Društveni aspekt se odnosi na međusobnu privlačnost članova i osjećaj pripadanja grupi. S druge strane, grupnu koheziju članovi mogu ostvariti ako su predani ostvarivanju grupnih i individualnih ciljeva (Forsyth, 2021). Slično ovome pogledu, neki autori tumače kako kohezija ima dvije glavne funkcije-afektivnu i instrumentalnu. Afektivna funkcija se zapravo preklapa s definicijom društvenog aspekta kohezije. Odnosi se na emocionalnu povezanost i međusobnu privlačnost unutar grupe. Stvaranje grupnog okruženja gdje pojedinac osjeća sigurnost i povjerenje mu omogućava zadovoljavanje jedno od najvažnijih ljudskih potreba-osjećaj za pripadanjem. Instrumentalna funkcija grupe se odnosi na aspekt usmjerenosti na aktivnosti i zadatke grupe. Smatra se da su takve grupe često oformljene u svrhu izvršavanja zadanih ciljeva ili zbog lakšeg prevladavanja nekih situacija (Severt i Estrada, 2015). Dosadašnja istraživanja su pokazala kako ovi aspekti zapravo mogu biti povezani i reflektirajući. Emotivna povezanost i međusobna privlačnost utječu na povećanje motivacije članova koja posljedično dovodi do kvalitetnije odrađenih zadataka i uspješnijih rezultata. No, onda i uspješno odrađeni zadaci grupe ponovo utječu na daljnju motivaciju i jačaju međusobnu privlačnost članova (Forsyth, 2021).

Carron i Brawley (2000; Greer, 2012) su svojim istraživanjima potakli na razmišljanje kako postojeću definiciju i operacionalizaciju kohezije primijeniti u različitim disciplinama i kontekstima. Smatrali su kako definicija kohezije prikladna za jednu vrstu grupe, ne mora odgovarati uvjetima i karakteristikama drugih grupa. Stoga, se utjecaj i razvoj grupne kohezije počeo proučavati unutar različitih vrsta skupina i u različitim kontekstima kao što je vojska

(Ahronson i Cameron, 2007), sportski timovi (Sindik, 2011), psihoterapijske grupe itd. (Repovečki i sur., 2020). U navedenim studijima grupna kohezija se najviše istraživala u kontekstu uspješnosti izvođenja grupnih zadataka te se između navedenih pojava pokazala pozitivna korelacija. Naspram Carrona i Brawleya, Pescosolido tvrdi kako se sama kohezija ne razlikuje u različitim timovima, već kontekstualni čimbenici utječu na njen drugačiji razvoj (Greer, 2012).

Suvremena istraživanja su pokazala kako je grupna kohezija jedan od važnijih elemenata grupe koji je pozitivno povezan s njezinom visokom funkcionalnošću (Beal, Cohen, Burke i McLendon, 2003; Evans i Dion, 2012; Rosh, Offermann, i Van Diest, 2012; Severt i Estrada, 2015). Također se pokazalo kako je grupna kohezija pozitivno povezana s motivacijom i ulaganjem truda tima (Green 1989; Severt i Estrada, 2015), zadovoljstvom tima (Ahronson i Cameron, 2009; Dobbins i Zaccaro, 1986; Walsh, Matthews, Tuller, Parks, i McDonald, 2010; Severt i Estrada, 2015), poboljšanom individualnom dobrobiti (Bliese i Halverson, 1996; Severt i Estrada, 2015) i uspješnijim izvođenjem zadataka grupe (Beal, 2003; Evans i Dion, 2012; Severt i Estrada, 2015).

Promatranjem razvoja kohezije u sportskim timovima, primijetilo se kako svaka ekipa prolazi kroz slične faze koje se temelje na predloženom Tuckmanovom modelu (Tuckman i Jensen, 1977, Katavić, 2021). Nakon upoznavanja i prolaska kroz turbulentne prve dvije faze, nužne za uspostavljanje strukture, dolazi do faze normalizacije u kojoj se članovi tima međusobno povezuju, stvaraju povjerenje i formiraju zajedničke interese i ciljeve. Jačanjem grupne kohezije, poboljšava se i uspješnost tima na sportskim natjecanjima (Martinović i Barić, 2012; Katavić, 2021). Nadalje, grupna kohezija se pokazala i značajnom u području vojske. Što je grupa vojnika kohezivnija, to su i grupna funkcionalnost, zadovoljstvo poslom/radom i psihološka dobrobit članova viši te grupa u situacijama na bojištu postupa učinkovitije (Ahronson i Cameron, 2007) Kako su se grupe kao društveni fenomen počele prvo proučavati unutar društvenih znanosti i služiti kao metodom rada u psihoterapiji, tako se i dosta pažnje pridalo istraživanju utjecaja grupne kohezije na ishod liječenja pacijenata. Slično kao kod sportskih timova, što je grupna kohezija u grupnim terapijama jača, to su psihoterapijski ishodi pozitivniji i smanjena je razina odustajanja klijenata od grupne terapije. Jedan od čimbenika koji se pokazao pomažućim za razvoj grupne kohezije, specifično za psihoterapijsku grupu je motivacija i spremnost članova grupe na vlastite promjene. S druge strane, ono što koči razvoj kohezije je nesprijetnost svih članova da se otvore i podijele svoju ranjivost kroz osobne priče. Takva zatvorenost i povučenoost stvara prepreke i onemogućava ostalim članovima da se osjećaju sigurno i stječu povjerenje u toj grupi. Time je vidljivo kako klijenti psihoterapijsku

grupu doživljavaju kao mjesto gdje je svaki član dužan ulagati “dio sebe” odnosno dio svoje životne priče kako bi stvorili ugodno i sigurno okruženje (Bryde Christensen i sur., 2021). Prema istraživanju Harris i sur. (2012; Forsyth, 2021) članovi terapijske grupe namijenjene za one koji konzumiraju psihoaktivne tvari su izrazili kako im je rasprava o njihovim snagama, odnosno prepoznavanje i verbaliziranje vlastitih snaga te one kod drugih članova, uvelike pomoglo u zbližavanju i stvaranju pozitivne klime te grupne kohezije. Osim toga, utjecalo je na stvaranje osjećaja zajedništva i pripadanja. Sukladno s navedenim, smatra se kako grupna povezanost i njena jedinstvenost jednim dijelom posljedično nastaju zbog međusobnog dijeljenja emocionalnih iskustava i energije. Iz priloženoga, može se primijetiti kako se kohezija istraživala u raznim grupnim kontekstima. S obzirom na predstavljene dobitke koje ona generalno donosi, neovisno o kakvoj grupi je riječ, može se pretpostaviti kako bi i za mlade u odgojnoj grupi razvoj kohezije pozitivno utjecao na uspješno postizanje njihovih ciljeva i zadovoljavanje socioemocionalnih potreba. Međutim, prema dostupnoj literaturi o grupnoj koheziji, nema informacija o istraživanju tog koncepta u odgojnim grupama. Stoga, je poželjno da se grupna kohezija istraži i u odgojnim grupama kako bi se razumjelo njezino djelovanje i učinak u takvom kontekstu.

Tijekom razvoja prve grupne faze može se steći dojam kako sličnosti među članovima čine temelje za razvoj grupne kohezije. Međutim, pojedina istraživanja ukazuju na to kako upravo rasprave o različitostima među članovima, njihovo razumijevanje i prihvaćanje predstavlja put prema jačanju povezanosti unutar grupe (Gitterman, 2019). Kako je ranije u tekstu spomenuto, članovi unutar grupe zadovoljavaju socijalizacijske potrebe, a za uspješnu socijalizaciju važno je naučiti aktivno slušati druge, razumjeti tuđe potrebe i asertivno iskomunicirati vlastite. Slušanjem iskustva drugih, koja ne moraju nužno rezonirati s našim i razumijevanje istih, pruža članovima novo iskustvo širenja horizonta što posljedično učvršćuje grupnu koheziju. Stoga, istraživači smatraju kako je važno da se članovi, već na početku razvoja grupe otvore i raspravljaju o međusobnim različitostima kako bi ih normalizirali i preusmjerili u njihovu prednost i snagu (Gitterman, 2019). Grupna kohezija se jedino gradi kroz procese normalizacije, astigmatizacije, podršku, ohrabrenje, zrcaljenje i razumijevanje (Bryde Christensen i sur., 2021).

Postavlja se pitanje kako odrediti koja grupa je kohezivna ili kada možemo sa sigurnošću tvrditi da je neka grupa postigla potrebnu razinu kohezije (Ahronson i Cameron, 2007). S perspektive integrativnog modela, komponente koje, u jednakoj mjeri zastupljene i ujedinjene čine grupu kohezivnom su: predanost zadacima, međusobno privlačenje, socijalna identifikacija i kategorizacija, struktura te percipirana kohezija. Socijalna kategorizacija se odnosi na to

osjećaju li članovi da pripadaju grupi, dok socijalna identifikacija podrazumijeva identifikaciju članova s vrijednostima ili ideologijom grupe. Grupa postaje kohezivnijom što je i struktura grupe stabilnija te poprima obrasce unutar grupe u pogledu nekakvih rutina i rituala. Percipirana kohezija se može povezati s jednom od definicija grupe na samome početku gdje se tvrdi kako je važno da okolina određenu skupinu ljudi percipira kao grupom koja je kohezivna (Forsyth, 2021). Neki autori komponentama kohezije pridodaju i osjećaj ponosa unutar grupe. Ono se odnosi na to u kojoj mjeri članovi pokazuju privrženost prema statusu ili ideologiji koju grupa podržava i reprezentira. Naglašava koliko članovi osjećaju da im je od važnosti biti dio specifično te grupe (Severt i Estrada, 2015). Braaten (1991) na temelju više empirijskih istraživanja navodi nekoliko važnih dimenzija kohezije: privlačnost i zajedništvo, podrška i briga, međusobno aktivno slušanje i empatija, samootkrivanje, davanje povratnih informacija članovima te postizanje ciljeva.

Prema Cartrightu (1968; Rot, 1999) čimbenici koji doprinose koheziji su motivacija, karakteristike grupe, ispunjena očekivanja članova i usporedba koristi od sudjelovanja u toj grupi naspram nekoj drugoj. Cartright dalje navodi kako je uzajamna privlačnost članova u pogledu pozitivnih uzajamnih osobnih stavova između članova možda jedan od najvažnijih čimbenika koji dovode do kohezije. Međutim, pokazalo se i kako sličnosti koje povezuju članove trebaju samim članovima biti relevantne za grupu. Nadalje, Cartright tvrdi kako su pokazatelji kohezije želja da se ostane u grupi, razina identifikacije s grupom, zalaganje za zadatke, usvajanje grupnih ciljeva i odanost prema članovima.

Jedan od načina mjerenja privlačnosti unutar grupe je sociometrija. Prema Morenu sociometrija je glavni pokazatelj kohezivnosti unutar grupe te predstavlja odnos privlačnosti i neprivlačnosti među članovima grupe i njihovo uzajamno vrednovanje. Rezultate sociometrijske strukture, što se odnosi na položaj pojedinca u grupi i odnose među članovima grupe, je moguće prikazati kvantitativno u obliku sociometrijskih indeksa i grafički u obliku sociograma (Rot, 1999). Sljedeći primjer mjerenja grupne kohezije, no specifično izrađen za sportske timove je *Group Environment Questionnaire (GEQ)*. Ovaj instrument mjeri sljedeće čimbenike: emotivnu privlačnost pojedinca prema grupi, usmjerenost pojedinca prema grupnim zadacima, grupna emotivna privlačnost i grupna usmjerenost na zadatke (Ahronson i Cameron, 2007). MacKenzie (1983; Illing, Tasca, Balfour i Bissada, 2011) je razvio *Group Climate Questionnaire*- upitnik koji ispituje grupnu atmosferu grupe na temelju individualne procjene svakog pojedinog člana. Ovaj mjerni instrument mjeri 3 dimenzije: uključenost, neslaganje i izbjegavanje. Dimenzija neslaganja mjeri stupanj interpersonalnih sukoba i nepovjerenja, dimenzija izbjegavanje mjeri stupanj do kojeg pojedinci izbjegavaju razgovor o važnim temama

unutar grupe i posljednja dimenzija uključenosti mjeri stupanj kohezije i radne produktivnosti u grupi.

7. METODOLOGIJA

Unutar ovog poglavlja bit će riječ o metodologiji istraživanja koja se odnosi na opće podatke samog istraživanja kao što su pojašnjavanje same svrhe i cilja istraživanja, opisivanje odabranog uzorka za ispitivanje, zatim metoda prikupljanja podataka, u ovom slučaju to je fokus grupa. Nakon toga će se pojasniti etička načela koja su se poštivala tijekom istraživačkog procesa te će se na kraju opisati metoda obrade podataka.

7.1. Svrha i istraživački ciljevi

Cilj ovoga rada je steći uvid u doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi. S tom svrhom postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kako članovi grupe opisuju međusobnu emocionalnu povezanost članova koja je prisutna u njihovoj životnoj grupi?
2. Kako članovi grupe doživljavaju i opisuju proces izvedbe zadataka u grupi (i onih koji su dani pojedinim članovima i oni koji su dani cijeloj grupi) ?
3. Kako članovi opisuju proces osobne identifikacije i identifikacije drugih članova s vrijednostima grupe?

7.2. Sudionici

S obzirom na temu istraživanja, bilo je važno odabrati populaciju koja je relevantna za navedeni cilj i istraživačka pitanja. Za potrebe ovog istraživanja uzorak ispitanika je odabran iz populacije mladih koji su smješteni u institucionalnu skrb i kod kojih su prisutni problemi u ponašanju. Mladi u institucionalnoj skrbi su raspoređeni u manje odgojne skupine, stoga su oni prikladni ispitanici za istraživanje i dublje razumijevanje grupne kohezije. Sudionici su članovi tri tretmanske grupe u sklopu Centra za pružanje usluga u zajednici – Dugave, u kojima su članovi mladi koji su korisnici usluge stalnog smještaja ili usluge organiziranog stanovanja uz sveobuhvatnu ili povremenu podršku. Unatoč tome što su homogene, namjerno su odabrane grupe koje se razlikuju prema spolu i obliku intervencije kako bi dobili što bogatije informacije. Tako se planiralo obuhvatiti jednu grupu muških članova u dobi od 14 do 18 godina koji se nalaze na odjelu smještaja, zatim grupu s muškim članovima koji se nalaze u stambenoj zajednici i pružena im je usluga organiziranog stanovanja. Treća grupa je bila grupa djevojaka u dobi od 14 do 18 godina kojima se pruža usluga smještaja.

7.3. Metode prikupljanja podataka

S obzirom na to da se svrha i cilj istraživanja odnose na opisivanje i razumijevanje doživljaja sudionika, prikladno je odabrati kvalitativnu metodologiju istraživanja.

Što se tiče same metode prikupljanja podataka, za potrebe ovog istraživanja koristila se metoda fokusne grupe. To je tehnika grupnog razgovora čiji je cilj dublje razumijevanje i spoznavanje istraživane pojave. Značajke fokus grupe su da je usmjeravana od strane stručne osobe-moderatora, poticanje sudionika na slobodno iznošenje vlastitih stavova i mišljenja te prikupljanje podataka u kontekstu koje približno odražava svakodnevicu. Odabrana je metoda fokus grupe zbog toga što je ekonomičnija u kontekstu vremena, i osim verbalnih iskaza sudionika, tijekom fokus grupe se može primijetiti interakcija među članovima što dodatno doprinosi razumijevanju njihove grupne kohezije (Benković i Skoko, 2009). Fokusne grupe sa sudionicima su održane u prostorijama odgojnih grupa. Sve tri fokus grupe je vodila studentica, dok odgajateljice tada nisu bile prisutne. U prvoj fokus grupi se odgajateljica nalazila na katu, na drugoj je odgajateljica bila u drugoj prostoriji, no to što su vrata bila otvorena nije bio ometajući čimbenik. Na trećoj fokus grupi, odgajateljica se nalazila izvan prostorije. Za potrebe fokus grupe se koristio protokol za provedbu fokus grupe kreiran za potrebe ovog istraživanja istraživanja (Prilog 1). Pitanja fokus grupe bila su podijeljena na nekoliko kategorija reflektirajući važne elemente kohezije. Svaka kategorija je imala set pitanja za koje je, voditeljica na temelju literature zaključila da ih je važno uvrstiti. Tijekom provođenja fokus grupe tijekom pitanja je bio prilagođen zbog ograničene raspoloživosti vremena odgajateljice i odgojne grupe te demotivacije, njihove dekoncentracije, drugih ometajućih životnih čimbenika kod članova.

7.4. Etička načela

Tijekom pripreme i provedbe istraživanja primijenjena su načela Etičkog kodeksa u istraživanjima s djecom (Ajduković i Keresteš, 2020). Prije početka provedbe istraživanja tražila se suglasnost ustanove. U skladu s načelom poštivanja informiranog pristanka sudionika, mladima su sve informacije bile dostupne u Suglasnosti za sudjelovanje u istraživanju (Prilog 2) te se potpisivanje suglasnosti uzelo kao pristanak za sudjelovanje. Uz to, mladi su i na početku provedbe fokus grupe bili ponovno informirani o pravima i mogućnostima tijekom provedbe istraživanja. U tim suglasnostima je navedeno kako korisnici tijekom fokus grupe ne trebaju reći svoje ime i prezime, a pri prijepisu fokus grupe koristit će se inicijali imena ili numeričke oznake za svakog pojedinog sudionika. Na početku fokus grupe su se sudionicima ponovno pojasnile granice anonimnosti i povjerljivosti. Uvažavanje prava i dostojanstva

korisnika je osigurano kroz izrađen plan provedbe istraživanja, davanje sveobuhvatnih informacija stručnjacima koji brinu o mladima, kao i mladima, osiguravanjem mogućnosti nesudjelovanja i odustajanja u bilo kojem trenutku istraživanja. Svaka fokusna grupa se snimala i nakon snimanja je doslovno bila prepisana od strane studentice koja je provodila fokus grupe. Nakon prijepisa svakog sudionika/sudionicu se zamolilo da prijepis pročita te eventualno intervenira u svoje izjave ukoliko u nekom dijelu nije dobro izrekao/izrekla svoju misao ili ako nešto želi nadopuniti, izmijeniti ili izostaviti.

7.5. Metode obrade podataka

Kao metoda obrade podataka koristila se kvalitativna analiza podataka odnosno metoda tematske analize. Tematskom analizom se identificira, analizira i izvještava o temama odnosno obrascima u kvalitativnim podacima. Na taj način istraživač želi razviti dublje razumijevanje za neku grupu ljudi ili situaciju koja ga zanima. Ona omogućuje bogate opise podataka i interpretaciju iz različitih aspekata istraživačkih tema (Braun i Clarke, 2006). Ova metoda je odabrana iz razloga što zbog svoje fleksibilnosti dopušta generiranje novih tema, ali i radi jednostavnosti i strukture dozvoljeno je unaprijed definiranje tema na temelju istražene literature. U ovome istraživanju teme su se definirale na temelju sastavnica kohezije koje su se prema literaturi pokazale najvažnijima. Tematska analiza provedena je prema koracima definiranim od strane autorica Lacey i Luff (2007):

1. upoznavanje s građom materijala
2. postavljanje tematskog okvira
3. indeksiranje-proces primjene tematskog okvira na građu materijala
4. kreiranje tematske tablice i unošenje podataka
5. povezivanje i interpretiranje

Opisani postupak se pratio i tijekom provedbe ovog istraživanja. Stoga, nakon što su održane fokus grupe, prema navedenim koracima analize slijedilo je upoznavanje s građom što se u ovom slučaju odnosilo na preslušavanje i prepisivanje fokus grupa te detaljno iščitavanje teksta. Definirani okvir za analizu se sastojao od tri teme: zadaci, emocionalna povezanost i socijalna identifikacija. Zatim, su se izdvajali citati odnosno odgovori sudionika u skladu s unaprijed definiranim temama kojima odgovaraju. Nakon toga je uslijedilo kodiranje izdvojenih citata, povezivanje kodova u kategorije i imenovanje istih. Zadnji korak, kao što je i gore u tekstu navedeno, je bio interpretiranje kodova i kategorija te povezivanje svega u jedinstvenu smislenu cjelinu.

8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Okvir za provedenu tematsku analizu bili su osnovni konstrukti kohezije-zadaci, emocionalna povezanost i socijalna identifikacija. Time su osnovne sastavnice grupne kohezije postale teme u skladu s kojima je napravljena analiza rezultata, a u skladu s time će biti prikazani rezultati. Navedene teme su definirane unaprijed na temelju postavljenih istraživačkih pitanja. Svaka tema se sastoji od kategorija koje su unutar teksta označene podebljanim slovima, a svaka kategorija se sastoji od kodova koji su označeni ukošenim slovima.

8.1. Zadaci

Analizom teksta prepoznate su dvije kategorije koje se javljaju unutar ove teme, a to su **zaduženja u domu** i **slobodno vrijeme** (tablica 1).

Tablica 1. Analiza teme- zadaci

Tema	Kategorija	Kodovi
Zadaci	Zaduženja u domu	Odgajatelji određuju raspored zaduženja
		Kuhanje obroka kao zajednički zadatak
		Pomaganje oko zaduženja
		Učenje kao individualni zadatak
	Slobodno vrijeme	Zajedničko slobodno vrijeme uglavnom provode sjedeći i pušeći cigarete, ispijanjem kave ili na mobitelu
		Sve grupe imaju grupne izlaske jednom mjesečno
		Gledanje filmova, igranje playstationa i društvenih igara
		Zajedničko provođenje slobodnog vremena je potaknuto oduzimanjem povlastica (mobitela)
		Zajedničko slobodno vrijeme ograničeno školskim obvezama i smjenama
		Sportske aktivnosti
		Volonterke i odgajatelji/ce ih potiču na zajedničke aktivnosti

Te dvije kategorije opisuju razne grupne i individualne aktivnosti članova grupe te se njihovom analizom može steći uvid u to kako se članovi grupe dogovaraju, tko je inicijator grupnih aktivnosti, a tko je pasivniji član u grupi itd. Pod kategorijom **zaduženja u domu** prepoznat je kod koji se odnosi na to da *odgajatelji određuju raspored zaduženja*. Odgajatelji su ti koji koordiniraju proces odrađivanja zaduženja; unaprijed određuju tko odrađuje koji zadatak i pregledavaju uspješnost odrađenog zadatka. U pravilu se to odnosi na raspored čišćenja

zajedničkog prostora grupe. U slučaju da odgajatelji nisu zadovoljni kako su zaduženja odrađena, članovi moraju ponovo odraditi zaduženja. Članovi grupe mogu dati prijedlog vezano za raspored zaduženja, no ovisi o odgajatelju hoće li ga uvažiti. Unatoč zadanom rasporedu, članovi navode kako se uvijek mogu osloniti na to da će im netko iz grupe *pružiti pomoć oko zaduženja*, bilo da je riječ o čišćenju zajedničkog prostora ili kuhanju zajedničkih obroka. Primjer citata za ovaj kod je „*To što uvijek imate nekog tko može doći i oprat suđe umjesto vas ako imate nekih drugih poslova. Šta ja znan, uvijek će vam netko pomoć.*“ Nadalje, u ovoj kategoriji se primjećuje i kod *kuhanje obroka kao zajednički zadatak*. Ovaj kod se uglavnom odnosi na grupu mladića u stambenoj zajednici gdje im je pripremanje zajedničkih obroka jedno od zaduženja. Spomenuli su i *učenje kao jedan od individualnih zadataka* koje trebaju obavljati. S obzirom da pohađaju različite škole i smjerove, ne vide smisao u pružanju pomoći oko učenja. Smatraju da su za to zaduženi/e odgajatelji/ice ili volonterke koje i dolaze s tom svrhom. Primjer navedenome je: *“Odgajatelji su tu za školu”* Druga prepoznata kategorija pod ovom temom je **slobodno vrijeme**. Ona se odnosi na to kojim aktivnostima mladi ispunjavaju svoje slobodno vrijeme u grupi, jesu li te aktivnosti grupne, tko sve sudjeluje u njima i tko je inicijator grupnih slobodnih aktivnosti. Razlika slobodnih aktivnosti u odnosu na zaduženja je to što ih mladi sami odabiru. Prvi kod ove kategorije opisuje na koji način mladi primarno provode svoje vrijeme. Najčešće ga provode *sjedeći zajedno, pušeći cigarete i ispijajući kavu dok su istovremeno na mobitelu*. Osim navedenog, slijedeći kod navodi da mladi dosta svog slobodnog vremena provode *gledajući tv, igrajući playstation*, a zatim nešto rjeđe i *igrajući društvene igre*. Jedna grupa mladića navodi da se povremeno bave i sportskim aktivnostima kao što su košarka, nogomet i rukomet. Društvene igre, kod svih grupa, odabiru se kao zadnja opcija. One se često igraju kada im zbog sankcija nisu dostupni mobiteli ili televizija u tom trenutku što opisuje kod *zajedničko provođenje slobodnog vremena je potaknuto oduzimanjem povlastica*. Osim toga, često im je potreban neki vanjski poticaj kako bi se okupili za igranje društvenih igara. Rijetko igraju na vlastitu inicijativu, već odgajatelj/ica predlože ideju ili volonterke kada dođu u instituciju. Na temelju navedenog, može se zaključiti kako u grupama prevladava jedna velika doza pasivnosti. Vrlo rijetko se dogodi da neki član iz grupe potakne ostale na zajedno igranje društvenih igara, sportskih aktivnosti ili gledanja filmova. Pasivnost se može ogledati u rečenicama jednog člana grupa: *„Kad se nikom ne da pa odlučimo da nećemo ništa.“* i *„Svi se pokupe u svoje sobe i bok. Spavanje.“* Slijedeći kod glasi *sve grupe imaju grupne izlaske jednom mjesečno*. Kao što samo ime koda kaže, članovi grupe jednom mjesečno imaju pravo na zajednički grupni izlazak o kojem oni sami odlučuju gdje bi išli. Međutim, ono što je često prepreka ispunjavanju ovog dogovora je to da članovi imaju različite školske rasporede te se

rijetko dogodi da su svi prisutni u vrijeme dogovorenog izlaska. Ovaj kod se može prepoznati u citatima: „Pa većinom ne idemo zato što nas.. nikad nismo ko ekipa“, „ Zato što je jedan u školi, jedan je na praksi do navečer pa onda tako si ne možemo se uskladit da svi zajedno idemo pa onda baš.. “. Kod grupe djevojaka grupni izlasci malo drugačije funkcioniraju. S obzirom na to da im se teško dogovoriti za jedno mjesto gdje bi išle kao grupa, podijele se u manje grupe prema mjestima gdje bi svaka voljela ići. S druge strane, ostale grupe vode brigu o tome da cijela grupa ide na jedno mjesto. Ono što je još značajno za spomenuti je kako grupa djevojaka doživljava svoje odgajateljice kao dio grupe. Primjer rečenice koja ovo potvrđuje: „Nekad zajedno otić na kavu kad su... kad profe nemaju puno posla i kad im se da“.

8.2. Emocionalna povezanost

Druga tema emocionalna povezanost se odnosi na to kako članovi gledaju na međusobno pružanje i primanje savjeta te kako doživljavaju povjerenje unutar grupe. Ova tema odgovara na drugo istraživačko pitanje koje se bavi time kako mladi opisuju emocionalnu povezanost unutar svoje grupe. Kategorije i kodovi koje obuhvaća ova tema su (tablica 2):

Tablica 2. Analiza teme-emocionalna povezanost

Tema	Kategorija	Kodovi
Emocionalna povezanost	Povjeravanje unutar grupe	Nema povjeravanja kroz zajedničke razgovore
		Ne postoji povjerenje u cijelu grupu, već u pojedine članove grupe
		Postoji član grupe kojem se povjeravaju
		Povjeravanje o osobnim problemima ne postoji na razini cijele grupe
		Oprezni su oko povjeravanja
	Grupni razgovori	Pojedini članovi grupe ne sudjeluju u grupnim razgovorima
		Razgovori usmjereni na praktične životne teme
		Razgovori o svakodnevnim trivijalnim događajima s vikenda
		Sadržaji i teme za cijelu grupu, sadržaji i teme za pojedince u grupi i sadržaji i teme za odgajatelje/ice

	Distanciranost u odnosima	Ne vide smisao u povezivanju jer su različiti i kratkoročno su dio grupe
		Funkcioniranje na operativnoj razini
		Teme i stvari koje dijele i ne dijele
	Međusobno pružanje savjeta i pomoći	Pomoć da, savjet ne
		Ne pružaju pomoć, već si otežavaju
		Ne traže savjet, već uho za slušanje i očekivanje da ih osoba podrži
	Procesi koji doprinose koheziji	Specijalizirane uloge u grupi doprinose koheziji- uloga dobrog duha
		Vanjska ugroza doprinosi koheziji
		Nedostatak kompetencija za izgradnju kompetencija
		Briga za vlastite i tuđe potrebe

Unutar prve kategorije prepoznaje se prvi kod imenovan kao *nema povjeravanja kroz zajedničke razgovore*. Mladi unutar sve tri odgojne grupe navode da se o osobnim problemima ne povjeravaju na razini cijele grupe. Umjesto grupnog povjeravanja, većina članova odabire *pojedince u grupi u kojeg imaju povjerenja* i s njim razgovaraju o osjetljivijim temama. Izjava koja to potvrđuje je: „*Nekome se možemo povjeriti, mislim ne svima, nekome*“. Razlozi zbog čega nemaju povjerenja u sve članove su raznoliki. Jedan od tih razloga je iskustvo iz prethodnih grupa kojima su pripadali. Navode kako se u ranijim odgojnim grupama često događalo da neki članovi te informacije prošire ostatku grupe ili odgajateljima te ovisno o prirodi informacije, bi onda znali dobiti sankcije. Primjer navedenome su izjave: „*Uglavnom dijelimo većinom sve, otprilike ono šta bi odgajatelji znali, ali ne ono zbog čega bi nas mogli ostaviti na vikendu ili nas ili ono...gledati nas ružno.*“ i „*Staviti u kaznu*“. Posljedično tome su *oprezni oko dijeljenja informacija* jer osjećaju strah od ponovne izdaje od strane grupe i osjećaju se sigurnije ako neke informacije zadrže za sebe. U dvije odgojne grupe se primjećuje kako unutar grupe *postoji jedna osoba u koju većina članova ima povjerenja* i obraća joj se za savjet. Ovaj kod se ogleda u rečenicama kao što su „*Ja sam grupni psihijatar*“ i „*ja toliko pomažem da ja zaboravim na sebe i onda upadnem u depresiju i onda sad kod psihijatra trebam ići*“. U sljedećoj kategoriji koja se odnosi na **grupne razgovore** primjećuje se kod koji opisuje kako mladi na razini grupe razgovaraju samo o *svakodnevnim trivijalnim događajima s vikenda*. Upravo preko takvih razgovora mladi ostvaruju međusobnu povezanost. Kao što je u prijašnjoj

kategoriji navedeno, članovi su oprezni s informacijama i detaljima koje dijele ostatku grupe, vrlo su oprezni hoće li neki član neke informacije prenijeti odgajatelju. Osim svakodnevnih situacija, grupni razgovori se vode o nekim *praktičnim životnim temama* kao što su posao, praksa, novac itd. S obzirom da se ovdje radi o mladima u adolescentskoj dobi kada je interes za suprotni spol i romantične veze izražen, nije iznenađujuće što navode da su im česte teme zajedničkih razgovora djevojke odnosno mladići. No, pojedini članovi ne dijele interes za pojedine teme s ostatkom grupe te *ne sudjeluju u grupnim razgovorima*. Nadalje, članovi iskazuju kako neke privatnije teme dijele s odgajateljima ili pojedinim članom grupe u koje imaju dovoljno povjerenja. Odgajateljima se najčešće obraćaju kada su u pitanju obiteljski problemi, generalno traženje savjeta i pomoć vezano za učenje. Većina članova ne vidi smisao traženja savjeta kod ostatka grupe. S ostatkom grupe dijele neke benigne teme koje su navedene ranije. Slični rezultati su se pokazali i kod kategorije **povjeravanja** te time se može zaključiti kako su neke teme i sadržaji rezervirani samo za pojedince, neke za cijelu grupu, a neke pak za odgajatelje. Primjeri rečenica mladih su: „*O obiteljskim stvarima tim međusobno da pričamo jedino možemo pričati kako smo se napili doma sa obitelji a ovako.. baš ne.*“ i „*Na primjer međusobno, mislim inače međusobno o takvim stvarima ne pričamo, ali na primjer zato su tu odgajatelji pa pričamo s njima u kancelariji*“. Navedeno opisuje kod *sadržaji i teme za cijelu grupu, sadržaji i teme za pojedince u grupi i sadržaji i teme za odgajatelje/ice*. Tijekom intervjua generalno se stječe dojam da se članovi teško otvaraju zbog nedostatka povjerenja u ostatak grupe te u takvoj situaciji paze na osobne granice.

Sljedeća kategorija **međusobno pružanje savjeta i pomoći** odnosi se na to pitaju li članovi grupe jedni druge za savjete i pomoć, u vezi čega traže savjete i pomoć te pružaju li si međusobno pomoć. Ovdje se mogu prepoznati tri sljedeća koda. Prvi kod *pomoć da, savjet ne govori* o tome kako su mladi vrlo jasno izrazili da samo pitaju i pružaju neku fizičku pomoć vezano za čišćenje prostora, posuđivanje cigareta, pomoć oko kuhanja, igranja sporta ili playstation igrice. S druge strane savjete, što se odnosi na pružanje mentalne pomoći i podrške, ne pružaju niti traže unutar grupe, već imaju očekivanja od odgajatelja da im budu oslonac. Primjeri izjava mladih vezano za pružanje fizičke pomoći su: „*Pomoć oprat suđe, pomoć počistiti pod.*“, „*Daj cigaretu*“, „*Oko novca, stvari, cigareta, takve stvari.*“, „*Ma savjete uglavnom ne dajemo. Daju nam profesori nama*“. Nadalje, sljedeći kod govori o tome da neki članovi grupe kažu kako *si oni ne pomažu, već si otežavaju u takvim situacijama*. Ne čine iz namjere da naude drugim članovima, već u svrhu zabave. Tu vidimo kako im je prioritet stvoriti zabavu kroz zezanciju drugih članova. Treći i zadnji kod je povezan s onim što su članovi

ranije spominjali, a to je da se znaju pojedincima povjeravati u grupi. Naglasili su kako i tada ne traže savjete, već *podršku očekuju u obliku uha za slušanje* i da se potvrdi ono što su rekli.

Kategorija **distanciranost u odnosima** sastoji se od tri prepoznata koda koja će u daljnjem tekstu biti detaljnije opisana. Mladi smatraju da, s obzirom na to da dolaze iz različitih sredina u koje se vraćaju nakon izlaska iz odgojne grupe, se neće u budućnosti moći redovito viđati i družiti. Samim time ne vide smisao u stvaranju trenutno značajnih kontakta. Ovaj kod *ne vide smisao u povezivanju jer su različiti i kratkoročno su dio grupe* dobro oslikava komentar jednog člana: „*Nismo svi iz istih gradova, nije da ćemo se viđat kasnije. Svaki dan.*“ Može se primijetiti kako emocionalne povezanosti među članovima odgojnih grupa i nema. Rečenice članova koje to potvrđuju su: „*Inače ja mislim, da trenutno si nitko, da smo si baš svi svi zajedno dobri to ne.*“ Unatoč manjku emocionalne bliskosti, grupe i dalje obavljaju zajedničke zadatke koji se od njih očekuju zbog suživota. Usmjereni su na uspješno izvršavanje grupnih zadataka kako ne bi imali sankcije i olakšali si zajednički život. Stoga, je jasno da članovi grupe funkcioniraju samo na *operativnoj razini* što predstavlja drugi kod ove kategorije. Primjer navedenoga su izjave: „*A ono, funkcioniramo na nivou na kojem trebamo funkcionirat svaki dan, to je ono dogovarati se oko zaduženja i ... obaviti sve obveze*“. Primjeri slijedećeg koda *teme i stvari koje dijele ili ne dijele* su: „*To da dijelimo slatkiše i grickalice*“, „*Na primjer ja sam Vam jučer došao sa neznam koliko kroasana sa čokoladom i nema više ničega tamo*“. Vidimo da neki članovi rado dijele svoje stvari.

Unutar kategorije **proces razvoja kohezije** prepoznaje se kod *specijalizirane uloge u grupi* koje prema analizi teksta doprinose koheziji grupe. Uloge se odnose na one najstarije članove kojima se ostatak grupe često obraća za savjet i oslanja na njih. Nadalje, tijekom analize teksta primjetno je kako se grupe često i brzo sukobe kada se trebaju samostalno dogovoriti i donijeti zajedničku odluku. Time se može pretpostaviti da *nemaju prikladne vještine za razvoj kohezije* o čemu govori drugi kod ove kategorije. Dio mladih tvrdi da su najsložniji kada ih naljute odgajatelj/ce pa se okupe kako bi ih kritizirali ili kada je potrebno suprotstaviti se odgajateljima/cama za nešto što cijela grupa želi. To pokazuje kako „*vanjska prijetnja*“ može doprinijeti koheziji jer se tada javlja svijest o nekakvom zajedništvu. Ovaj kod se ogleda u rečenicama: „*Kad treba pitat profe za novce da odemo do dućana.*“, „*I za cigarete*“. Slijedeći kod imenovan *briga za vlastite i tuđe potrebe* govori o tome kako je kod većine članova vidljivo da se više brinu za vlastite potrebe nego za grupnu povezanost u sve što joj doprinosi. Primjer tome je kada se dogovaraju za grupni izlazak, svatko predlaže i odabire opcije koje mu odgovaraju bez pokušaja stvaranja kompromisa i uvažavanja tuđih prijedloga. S jedne strane,

očekivano i prirodno je da ljudi primarno brinu za vlastite potrebe, no s druge strane negativno utječe na grupno dogovaranje.

8.3. Socijalna identifikacija

Treća tema koja se veže uz zadnje istraživačko pitanje je socijalna identifikacija. Ova tema se odnosi na to do koje razine članovi vlastiti identitet poistovjećuju s grupnim identitetom i koliko im je važno pripadati toj grupi. Kategorije i kodovi koje obuhvaća ova tema su (tablica 3):

Tablica 3. Analiza teme- socijalna identifikacija

Tema	Kategorija	Kodovi
Socijalna identifikacija	Odnos prema pravilima	Niska razina važnosti poštivanja pravila
		Nepoštivanje pravila izaziva osjećaj nepravde
		Solidarnost se očituje kroz izostanak tužakanja
	Distanciranost od grupe	Međusobna različitost vodi ka distanciranosti od grupe
		Svijest o kratkoročnosti grupe
		Bolje osjećanje u parovima i trojkama nego u cijelim grupama
		Važnost vlastitog mira
	Svijest o grupnom identitetu	Mi u opisu grupe
		Svijest o granicama vlastite grupe
		Svjesni da pripadaju grupi zbog neprihvatljivog ponašanja
		Prisiljenost biti dijelom grupe
		Sebe doživljavaju negativno-dio osobnog i grupnog identiteta
		Članovi iste grupe na sličan način doživljavaju koncept odgojne grupe
Svjesni su ciljeva tretmana/boravka u odgojnoj grupi		

Kada razgovaramo o ovoj temi, potrebno je naglasiti da je ograničenost odgojne grupe to što mladi u pravilu nisu odabrali biti dio nje za razliku od nekih vrsta terapijskih grupa, gdje su članovi dobrovoljno ušli. Samim time što su prisiljeni biti dijelom grupe, motivacija za uspostavljanjem kohezije im je prilično niska ili je nema. Motivacija je isključivo ekstrinzična iako s vremenom članovi znaju prepoznati važnost sudjelovanja u grupi i koje dobitke im donosi. Primjer tome je izjava jednog člana: „*Nećemo lagat, mislim ima dobrih stvari, da nije bilo toga tko zna di bi ja bio.. Mislim nešto me naučilo pameti ali iskreno meni se tu ne da više bit*”. Primjećuje se kako član unatoč nedobrovoljnosti dolaska u grupe, prepoznaje važnost sudjelovanja.

Prva kategorija opisuje što mladi misle o njihovim grupnim pravilima, koliko im je važno poštivati ih i koliko im je važno da ih ostali poštuju. Iz odgovora mladih, vidljivo je da im poštivanje pravila ne predstavlja prioritet, nešto što im je iznimno važno što opisuje kod *niska razina važnosti poštivanja pravila*. Članovi svih grupa govore kako njihovo poštivanje pravila uglavnom ovisi o tome kako su raspoloženi taj dan, odgovara li im to pravilo i o težini sankcija koje slijede. No, s druge strane, nepoštivanje pravila jednog člana *budi kod ostatka grupe osjećaj nepravde*. Dio članova izražava nepravednim što pravilo koje vrijedi za sve, netko ne ispoštuje te se izvuče tako da ne bude sankcioniran: „*Pa ono, tipa šta ja znan, ja nešto radim i ta osoba treba radit slično kao i ja, a ona ne radi i meni u tom trenu plane mi vatra u meni. Razbukljam sve..*“. Unatoč tome što im to ponekad izaziva ljutnju, tužakanje istih članova koji krše pravila im nije opcija. O tome govori slijedeći kod koji kaže da se *solidarnost članova očituje kroz izostanak tužakanja*. Nitko od članova nije pokazao naklonost prema tužakanju, no to ovisi i o tome o kojoj osobi je riječ. Neki su naveli da tužakanje o nepoštivanju pravila ovisi o tome je li im osoba draga, imaju li nekih nesuglasica s tom osobom otprije: „*Mislim ako imate koristi od toga*“, „*Kako kad, zavisi ako mi ta osoba... okej.. ako nemam s njom problema onda ono pf, a ako imam problema s njom, onda naravno da se žalim. Jer nije fer*”. Može se primijetiti kako neki članovi brinu o tome da ostalima ukažu na to kada krše pravila i pomognu im da učine ono što je ispravno: „*Pa ono, ili mu kažeš šta bi trebao radit ako ne radi to pravilno, ne znam ne poštuje, ili mu pomogneš s tim da mu kažeš to pravilo i podsjetiš ga na njega ili ne znam, pričate zajedno svi na grupnom o pravilima ponovo ili ne znam ni ja..*“

U sljedećoj kategoriji **distanciranost od grupe** identificirano je 4 koda koja će biti predstavljena u daljnjem tekstu. Prvi kod *svijest članova da su međusobno različiti i da ta različitost vodi ka distanciranosti od grupe i drugih članova* pojašnjava kako članovi navode da su svjesni činjenice da se razlikuju prema nekim interesima i svojoj osobnosti te ne vide

neke zajedničke točke. Svjesni su toga da si ne dijele osobne detalje iz života što im onda onemogućava da se povežu na dubljoj razini. Zbog navedenog i zbog *svijesti o kratkoročnosti grupe*, sudjelovanje u grupi promatraju kao nešto privremeno što im ne bi trebalo biti od velikog značaja. Navedeno opisuje izjava: „*Ne možemo mi tu bit povezani, nitko ne zna .. Dosta smo različiti ovako...Pa po naravi, ne volimo svi isto sve i onda.. nije to*”. Nadalje, jedan kod ukazuje na to da se članovi *bolje osjećaju u podgrupama od dvoje ili troje nego kao cijela grupa*. Više im odgovara kada nije cijela grupa prisutna nego nekoliko pojedinaca koji prema njihovim interesima i karakteru im odgovaraju. Nekoliko primjera rečenica mladih koje potvrđuju ovaj kod su: „*Ovaj vikend je bio super. Nadam se da će svi otić opet.*“, „*Nitko nam nije smetao onako nitko nije bio.*“, „*Svoj mir, ovako nam je prošao vikend, bilo nam je top*“. Osim toga, ističu kako *preferiraju vlastiti mir* za vrijeme vikenda kada većina grupe ode svojim kućama. Nedostaje im mirna i privatnija atmosfera naspram burnijih, glasnijih, kaotičnijih radnih dana kada su svi prisutni. Dok neki članovi izražavaju kako se bolje osjećaju družeći se u podgrupama, neki iznose da bi voljeli družiti se i imati grupne izlaske kao cijela grupa: „*Pa voljeli bi jednom otići svi kao cijela grupa na grupni izlazak.*“

Treća kategorija **svijest o grupnom identitetu** sadrži sveukupno 4 koda koja će biti detaljnije opisana u daljnjem tekstu. Prvi kod *mi govor u opisu grupe* govori o tome kako neki članovi odgojne grupe tijekom razgovora koriste „mi“ govor. Primjer tome su izjave „*Mi smo Vam jako neozbiljna grupa*“ i „*Nerazdvojni zapravo*“. To nam govori kako je grupni identitet u njihovoj grupi izgrađen. Sljedeći kod pojašnjava kako su članovi *svjesni granica vlastite grupe*. Bez obzira na nedostatak međusobne emocionalne povezanosti, članovi prihvaćaju svoju grupu kao jedinku koja se razlikuje od ostalih grupa. Njihova ujedinjenost i složnost je vidljiva kada je u pitanju rivalstvo s drugom odgojnom grupom. Time iskazuju kako je poželjnije biti članom svoje grupe, a ne neke druge. Primjer izjava mladih: „*Većinom dolazi između sukoba između nas i treće grupe.*“ i „*Pa pričamo uglavnom o trećoj grupi*“. Treći i četvrti kod su međusobno povezani. Dio članova iznosi kako su svjesni razloga njihovog boravka u ovoj grupi. Svjesni su da *pripadaju grupi zbog neprihvatljivog ponašanja* što se odnosi na treći kod. Primjer tome su rečenice članica: „*Pa da nas odgaja kako da se ponašamo.*“, „*Ne znam, ja imam isto neki osjećaj kao.. da smo mi nešto napravili pa kao*“. Četvrti kod se naziva *sebe doživljavaju negativno-dio osobnog i grupnog identiteta*. Primjer navedenome su izjave članova kao što su: „*zločesti*“, „*Uglavnom djeca koja su imali probleme u ponašanju*“, „*Roditelji koji ne mogu obuzdati svoju djecu pa onda kako ih mogu upristojiti je da ih pošalju tu*“. Ovdje se može primijetiti povezanost ova dva koda- to što su mladi svjesni svog ponašanja i razloga zbog kojeg

su smješteni u instituciju utječe na to kakvu sliku oni imaju o sebi. Stalo im je do toga kako ih društvo percipira, a to je da su djeca iz „popravnog doma” koju se treba „popraviti” i upristojiti. Stoga, sebe uglavnom doživljavaju u negativnom svjetlu jer ih tako društvo etiketira. Ova negativna slika odražava individualni identitet članova, ali i njihov grupni identitet. Neprihvatljivo ponašanje koje je prisutno kod svih je ono po čemu se povezuju. Stoga, su članovi svih grupa i *svjesni ciljeva njihovog boravka u grupi*. Smatraju da ih sudjelovanje u grupi priprema za budućnost, da budu samostalne i funkcionalne odrasle osobe. Neke od izjava članova koje to potvrđuju su: *„Da nas se pripremi bolje za budućnost, da nas se nauči komunikaciji u društvu i normalnom razgovaranju i ... o nekim postupcima koje mislimo za budućnost, koji su dobri, koji nisu dobri, što je dobro za nas, što nije dobro za nas. Više manje to je to, da nas spremi za budućnost.“*, *„Priprema za samostalnu budućnost”*. Kod članovi iste grupe na sličan način doživljavaju odgojnu grupu je vezan za pitanje kakve asocijacije mladi vežu za pojam odgojne grupe. S obzirom na to da su neki od članova grupe ranije pripadali i drugim grupnim oblicima tretmana i da pitanje nije bilo specifično usmjereno na njihovu grupu kojoj trenutno pripadaju, može se samo pretpostaviti da su dio odgovora temeljili i na suživotu s trenutnom grupom. Odgovori su mješoviti i neki od njih su: „problemi u ponašanju”, „zločesta djeca”, „djeca koju je teško obuzdati”, „ekipa”, „sloga”.

9. RASPRAVA

Grupna kohezija se definira na temelju njena dva aspekta, a to su: emocionalna povezanost i međusobna privlačnost članova grupe te uspješnost u ostvarivanju individualnih i zajedničkih zadataka. Istraživačka pitanja su bila usmjerena na njena tri elementa: emocionalna povezanost, zadaci i socijalna identifikacija. U ovome dijelu, prikazani rezultati će se raspraviti u odnosu na istraživačka pitanja koja su se postavila na početku rada. Osim toga, dat će se osvrt na to kako mladi u izvanobiteljskoj skrbi doživljavaju grupnu koheziju u grupi u kojoj žive.

Prvo istraživačko pitanje se odnosi na opis procesa izvedbe zadataka koji su dani pojedinim članovima grupe i cijeloj grupi. Odgovor na ovo istraživačko pitanje pruža prva opisana tema Zadaci. Ono što su tijekom analize teksta prepoznati kao zadaci dani cijeloj grupi su zaduženja u domu koja su koordinirana od strane odgajatelja/ica i slobodne aktivnosti koje članovi odgojne grupe sami odabiru. Zadatke koje koordiniraju odgajatelji su čišćenje zajedničkog prostora, kuhanje zajedničkih obroka što se uglavnom odnosi samo na grupu u stambenoj zajednici s obzirom da nemaju organizirane obroke kao ostale grupe koje se nalaze u instituciji i učenje kao individualni zadatak. Mladi navode da i oni imaju pravo dati prijedlog vezano za raspored zaduženja. Također navode kako je pozitivno to što si znaju međusobno pomoći kada je u pitanju čišćenje zajedničkog prostora. Po potrebi će se zamijeniti za zaduženja ili pomoći jedan drugome. No, s druge strane učenje je opisano kao individualni zadatak kojeg sami obavljaju te su mladi manje spremni pomoći oko toga jedan drugome. Osim toga što navode da je dio razloga tome što pohađaju različite škole i smjerove, nemaju ni očekivanja od članova grupe da im pomognu u tom području. Druga kategorija se odnosi na to kako mladi provode svoje slobodno vrijeme koje im za razliku od zaduženja nije predodređeno od drugih. Mladi navode da najčešće provode vrijeme zajedno sjedeći, pušeci cigarete, ispijajući kavu, igrajući playstation, ponekad pojedini članovi igraju sportske aktivnosti, gledaju filmove, a najrjeđe igraju društvene igre. Tijekom analize sadržaja vezanih uz zadatke u grupi primjetno je da prevladava doza pasivnosti kod svih sudionika istraživanja, iz sve tri odgojne grupe. Malo kad netko iz grupe inicira neku grupnu aktivnost, uglavnom je potrebna vanjska motivacija kao primjerice kad odgajatelj/ica ili volonterke potaknu. Provodit će vrijeme zajedno kada su povlastice, kao što su mobiteli, oduzeti. Na temelju navedenoga se stječe dojam da mladi nemaju dovoljno razvijene vještine potrebne za samostalno funkcionalno dogovaranje i iniciranje aktivnosti unutar grupe kada su u pitanju zaduženja i slobodne aktivnosti. Stoga im je potrebna stručna odrasla osoba koja ih usmjerava i koordinira.

Drugo istraživačko pitanje odnosi se na doživljaj i opis emocionalne povezanosti unutar odgojne grupe. Sumirajući prepoznate kodove i kategorije dolazi se do saznanja da grupe uz koordinaciju odgajatelja/ica dobro funkcioniraju na operacionalnoj razini; obavljaju zadatke koji se očekuju od njih kao od grupa u suživotu te si pomažu oko fizičkih zadataka. Emocionalnu povezanost mladih obilježava nepovjerenje unutar grupe, suzdržanost od dijeljenja privatnih informacija, distanciranost i izostanak traženja savjeta od članova grupe. No, unatoč tome, čini se da ipak većina članova pronađe barem jednu osobu od povjerenja, s kojom dijele privatnije informacije iz svog života i očekuju da ih sasluša. Elementi koji su se pokazali da ih kao grupu povezuju su zajednički humor, razgovori o nekim svakodnevnim dogodovštinama, o praktičnim temama ili nekim zajedničkim interesima kao što su nogomet na playstationu, romantične veze ili komentiranje suprotnog spola, situacija u školi i praksa te ih povezuju situacije kada osjećaju da postoji zajednička prijatna-odgajatelji/ice ili druga odgojna grupa. Naveli su da osobne stvari kao što su hrana, novac i cigarete dijele unutar grupe. Osim navedenih čimbenika koji doprinose jednoj razini grupne povezanosti, potrebno je spomenuti i spontano stvaranje određenih uloga unutar grupe. U grupama gdje postoji taj jedan član kome se ostali najviše obraćaju za savjete i slušanje su i ujedno najstariji članovi te time dobivaju svoju ulogu unutar grupe- uloga dobrog duha.

Nadalje, mladi navode da kada se sukobe zbog različitih stajališta i želja, ne uspiju razriješiti situaciju, udalje se jedan od drugoga i ne iniciraju pomirbu. Odgajatelji tada imaju ulogu medijatora i pomažu im na što zdraviji i zreliji način razriješiti situaciju. Stoga, se može zaključiti kako mladi nemaju vještina koje doprinose razvoju kohezije te su odgajatelji važna karika u razvoju kohezije grupe. S obzirom na Brown-ovo (2006) viđenje kohezije koje kaže da se kohezija definira u terminima privlačnosti koju za članove ima *ideja* o grupi odnosno prototipno stajalište vlastite grupe, nije ni važno da su svi svakome privlačni ili simpatici u grupi, već je dovoljno da svatko ima nekoga tko mu je blizak i može mu pružiti emocionalnu podršku. Navedeno se u manjoj ili većoj mjeri može prepoznati kod sve tri ispitane grupe.

Navedeni čimbenik kao što je stvaranje uloga unutar grupe kod nijednog autora nije ranije bio prepoznat kao onaj koji doprinosi razvoju grupne kohezije. Bez obzira na to što nije ranije prepoznat, ne znači da ga treba isključiti u daljnjim istraživanjima kohezije. Naprotiv, ovo pokazuje da postoji još prostora za dublje i bogatije istraživanje na području kohezije. Prema istraživanjima Bryde Christensen i suradnika (2021) čimbenici koji pomažu u razvoju grupne kohezije su motivacija i spremnost članova za vlastite promjene, dok nespremnost članova da se otvore i podijele svoje osobne priče koči razvoj grupne kohezije. Prema rezultatima, može

se primijetiti da su navedeni čimbenici koji koče razvoj kohezije vidljivi kod mladih u ovom istraživanju. Neka druga istraživanja potvrđuju kako dijeljenje emocionalnih iskustava članova jača koheziju grupe što je također vidljivo kod mladih u istraživanim odgojnim grupama samo u suprotnome smjeru. Kod njih nedostatak emocionalne povezanosti utječe na međusobnu distanciranost i nemogućnost stvaranja kohezije. S druge strane, pojedini/e članovi/ice u grupi koji/e si međusobno više vjeruju, znaju si dijeliti privatnije teme što ih čini i malo povezanijima u odnosu s ostalim članovima/cama. Nadalje, prema Gitterman (2019) različitosti među članovima mogu jačati koheziju ako se o njima otvoreno raspravlja i ako ih se prihvaća od strane ostatka grupe. U ovom istraživanju je vidljivo suprotno navedenome, odnosno vidljivo je da pojedini mladi na različitosti u karakterima gledaju kao prepreku u ostvarivanju bliskih odnosa. Međutim, pri promatranju i proučavanju kohezije odgojnih grupa potrebno je uzeti u obzir kako odgojne grupe nisu jednake terapijskim, već životnim grupama. Stoga, ne bi trebali imati jednaka očekivanja i ciljeve po pitanju razvoja povezanosti i složnosti kod odgojnih i terapijskih grupa.

Treće istraživačko pitanje se odnosi na to kako mladi opisuju proces osobne identifikacije i identifikacije drugih članova s vrijednostima grupe. Kako bi bolje razumjeli pozadinu odgovora na ovo istraživačko pitanje, potrebno je napomenuti da ovi mladi nisu dobrovoljni članovi ovih grupa. Iz toga proizlazi da im je motivacija isključivo ekstrinzična. Socijalna identifikacija je obilježena njihovom sviješću da ovoj grupi pripadaju zbog neprihvatljivih i negativnih obilježja svog ponašanja. Ono igra veliku ulogu u tome kako mladi doživljavaju sebe i druge članove grupe. Svjesnost o svom ponašanju i ciljevima njihovog boravka u toj grupi je nešto po čemu se članovi osjećaju povezano, nešto što im je zajedničko. Ono po čemu su još složni je da su prisiljeni poštovati pravila. No, pokazuju i solidarnost po pitanju prikrivanja nepoštivanja pravila od strane drugih članova, kao i ljutnju na nepoštivanje pravila. Slijedeće obilježje socijalne identifikacije je distanciranost od grupe. Ono čemu pridaju važnost i prednost je vlastiti mir, privatnost i vrijeme provedeno s pojedincima koje smatraju bliskima. S obzirom da se ovdje radi, kako je ranije navedeno o životnoj grupi ovakvo ponašanje od mladih je očekivano. Mladi zbog zajedničkog života provode jako puno vremena zajedno te je prirodno poželjeti odvojiti se od ostalih članova i samostalno provoditi vrijeme.

Kad bi se postavilo pitanje kako definirati koheziju u odgojnim grupama, na temelju ovih rezultata zaključilo bi se da je dovoljno da imaju zajedničkih bazičnih tema, da imaju jednu članicu/jednog člana u kojeg imaju povjerenja i da imaju odgajatelja/icu koji ispunjavaju ulogu

medijatora/ice tijekom sukoba, ulogu osobe koja definira zadatke i okvir grupe, koja ih poučava važnosti pravilima i vještinama potrebnim za stvaranje bliskih odnosa s drugima.

Tijekom provedbe istraživanja osjetila se pasivnost članova; često ih je trebalo poticati na sudjelovanje, u sve tri grupe se mogao/la izdvojiti po 1 ili 2 člana/ice koji su bili najaktivniji u pružanju odgovora na postavljena pitanja o temi. Neki članovi bi sudjelovali nakon što bi im se osobno obratila, a neki i tada nisu htjeli ili nisu imali što za reći na trenutnu temu razgovora. Različita dinamika se mogla primijetiti u grupama. Neki članovi grupe su ostavljali dojam da su izolirani od ostataka grupe, kod nekih grupa je povezanost bila vidljiva kroz došaptavanje i smijanje zajedničkim prijašnjim anegdotama, dok kod pojedinih tema, kao što je poštivanje pravila, osjetila se napetost zbog neslaganja među pojedinim članovima. Ono što sam primijetila da je zajedničko svim grupama je to što je tijekom rasprave o temi emocionalne povezanosti većina članova utihnula, nije im bilo ugodno dublje zalaziti u tu temu.

10. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada je bio istražiti kako mladi u izvanobiteljskoj skrbi doživljavaju grupnu koheziju unutar svoje grupe. Grupna kohezija se do sada istraživala u različitim kontekstima, a posebice unutar psihoterapijskih grupa. Repovečki i sur. (2020) grupnu koheziju definiraju kao razinu emotivne povezanosti među članovima grupe i posvećenost radu prema dogovorenim ciljevima. Ova dva smjera gledanja na koheziju Severt i Estrada (2015) tumače kako kohezija ima dvije funkcije-afektivnu i instrumentalnu. Istraživanja su pokazala kako je grupna kohezija pozitivno povezana s uspješnijim izvođenjem zadataka grupe, s individualnom dobrobiti članova i generalnim zadovoljstvom grupe (Severt i Estrada, 2015). No, istraživanja o grupnoj koheziji u odgojnim grupama do sada nema, stoga, s obzirom na njene navedene dobitke, važno je i spoznati kako se grupna kohezija doživljava i razvija u ovakvome kontekstu. Time će se stručnjake potencijalno potaknuti na daljnje istraživanje kohezije u nekom drugom smjeru i proširiti znanje o samome području. Zato smatram da bi ovaj rad trebao doprinijeti poticaju za daljnjim produblјivanjem i razumijevanjem ove teme kako bi se i potencijalno uvele neke promjene koje bi doprinijele boljem razvoju grupne kohezije mladih u izvanobiteljskoj skrbi.

Postoje dva ograničenja ovog istraživanja od kojih je jedno to što je nedostajao dojam odgajatelja o grupnoj koheziji mladih. Iz dobivenih rezultata primjećuje se da i odgajatelji doprinose razvoju grupne kohezije u odgojnoj grupi. Sumirajući, već navedeno, njihova uloga se ogleda u tome da ponekad iniciraju zajedničke aktivnosti unutar grupe (kao što su društvene igre), predstavljaju medijatora tijekom konflikta unutar grupe ili između pojedinaca i članovi grupe privatne teme, kao što su obiteljski problemi, povjeravaju samo odgajateljima. Stoga, za daljnja istraživanja grupne kohezije kod mladih u odgojnim grupama bilo bi dobro uvrstiti i odgajatelje kao sudionike i pitati ih o njihovom dojmu grupne kohezije mladih. S time bismo dobili odgovor na pitanje koliko su odgajatelji uistinu „zaslužni“ za njezin razvoj i stekli bi dublji i jasniji uvid u grupnu koheziju mladih u odgojnim grupama. Slijedeće ograničenje ovog istraživanja je korištenje fokus grupe kao metode istraživanja. Bez obzira na njene pozitivne strane, može se postaviti pitanje koliko bogate informacije bi dobili od mladih da se individualni intervju koristio kao metoda. S obzirom da se fokus grupa održava u prisutnosti svih članova, potencijalno je mogla stvoriti pritisak na mlade i utjecati na njihovu otvorenost odnosno suzdržanost tijekom iznošenja vlastitih mišljenja.

S obzirom na navedeno, preporuke ovog rada bi bile da odgajatelji nastave biti aktivno uključeni u odnose članova svoje grupe. Očekivano je da mladi te dobi nemaju dovoljno razvijene vještine za stvaranje odnosa s drugima, da ne znaju stvarati kompromise odnosno

balansirati između brige i uvažavanja tuđih potreba te čuvanja vlastitih granica. Stoga je kod mladih potrebno graditi navedene vještine kako bi u odrasloj dobi mogli prepoznati primjere zdravih međuljudskih odnosa i znati ih ostvariti. Također, prirodno je i normalno da neće svatko biti dobar sa svakim članom grupe. Kao što je ranije navedeno, terapijske grupe nisu ekvivalent životnim grupama, već odgojne grupe. Zato se ne mogu ni imati jednaka očekivanja po pitanju povezanosti i otvorenosti kod članova terapijskih i odgojnih grupa. Druga preporuka je da se u slijedećem istraživanju umjesto metode fokus grupe koriste individualni intervjui. Tada će se možda dobiti bogatije informacije od mladih kada ne osjećaju da su pod pritiskom i osudom od ostataka grupe zbog onog što žele podijeliti.

11. LITERATURA

1. Ahronson, A., Cameron, J. E. (2007). The nature and consequences of group cohesion in a military sample. *Military psychology*, 19 (1), 9-25.
2. Ajduković, M. (1997). *Grupni pristup u psihosocijalnom radu: načela i procesi*. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć.
3. Ajduković, M., Keresteš, G. (2020). Etički kodeks istraživanja s djecom. Drugo revidirano izdanje.
4. Bartuloci, M. (2014). Smještaj djece izvan obitelji u Republici Hrvatskoj i Smjernice za alternativnu skrb UNICEF-a. *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, 47(95), 53-72.
5. Braaten, L. J. (1991). Group cohesion: A new multidimensional model. *Group*, 15(1), 39-55.
6. Braun, V., Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
7. Brown, R., Adorić, V. Č. (2006). *Grupni procesi: Dinamika unutar i između grupa*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
8. Bryde Christensen, A., Wahrén, S., Reinholt, N., Poulsen, S., Hvenegaard, M., Simonsen, E., Arnfred, S. (2021). „Despite the differences, we were all the same”. Group cohesion in diagnosis-specific and transdiagnostic CBT groups for anxiety and depression: A qualitative study. *International journal of environmental research and public health*, 18 (10), 1-14.
9. Buda-Stranić, I., Žižak, A. (2013). Planiranje grupnog rada s mladim u sukobu sa zakonom. Interni materijal. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
10. Elezović, S., Janković, J. (2015). Razvoj grupne dinamike u malim edukativnim skupinama studenata socijalnog rada u Mostaru. *Socijalne teme: Časopis za pitanja socijalnog rada i srodnih znanosti*, 1(2), 7-42.
11. Evans, N. J., Jarvis, P. A. (1980). Group cohesion: A review and reevaluation. *Small group behavior*, 11(4), 359-370.
12. Forsyth, D. R. (2021). Recent advances in the study of group cohesion. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 25 (3), 213-228.
13. Gitterman, P. (2019). Social identities, power, and privilege: The importance of difference in establishing early group cohesion. *International Journal of Group Psychotherapy*, 69 (1), 99-125.
14. Greer, L. L. (2012). Group cohesion: Then and now. *Small Group Research*, 43 (6), 655-661.
15. Janković, J., Bagić, A., Krišto, I. (2014). Dinamika malih edukativnih skupina. *Socijalne teme*, 1 (1), 39-57.
16. Katavić, K. (2021). *Povezanost grupne kohezije sportskog tima s percepcijom trenerovog ponašanja i psihosocijalnom dobrobiti sportaša*. Doktorska disertacija. Zagreb: Hrvatski Studiji Sveučilišta u Zagrebu. Odjel psihologija.
17. Koller-Trbović, N., Žižak, A., Jeđud Borić, I. (2011). Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih. *Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade Republike Hrvatske*. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

18. Illing, V., Tasca, G. A., Balfour, L., Bissada, H. (2011). Attachment dimensions and group climate growth in a sample of women seeking treatment for eating disorders. *Psychiatry: Interpersonal & Biological Processes*, 74 (3), 255-269.
19. Koller Trbović, N., Nikolić, B., Dugandžić, V. (2009). Procjena čimbenika rizika kod djece i mladih u riziku ili s poremećajima u ponašanju u različitim intervencijskim sustavima: socio-ekološki model. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 45(2), 37-54.
20. Koller-Trbović, N. (1995). Razlike u samoprocjeni slike o sebi djece s aktivnim i djece s pasivnim oblicima poremećaja u ponašanju. *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 3(1), 71-76.
21. Lacey, A., Luff, D. (2007). Qualitative research analysis. *The NIHR RDS for the East Midlands/Yorkshire & the Humber*.
22. Maglica, T., Džanko, P. (2016). Internalizirani problemi u ponašanju među splitskim srednjoškolcima. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 65(4), 559-585.
23. Martinjak, D., Odeljan, R. (2016). Etiološki i fenomenološki čimbenici maloljetničke delinkvencije. *Nastavni materijal za praćenje nastave i pripremanje ispita iz predmeta Kriminalitet djece i maloljetnika*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija.
24. McCarthy, C. J., Bauman, S., Coker, A., Justice, C., Kraus, K. L., Luke, M., Rubel, L., Shaw, L. (2021). ASGW guiding principles for group work. *Association for Specialists in Group Work*. 1-13.
25. Mihić, J. i Bašić, J. (2008). Preventivne strategije-eksternalizirani poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja djece i mladih. *Ljetopis socijalnog rada*, 15 (3), 445-471.
26. Northen, H. (1990). Social work practice with groups in health care. *Social work with groups*, 12(4), 7-26.
27. Obiteljski zakon, Narodne novine, 103/15, 98/19 i 47/20 (2020).
28. Repovečki, S., Štrkalj Ivezić, S. i Bilić, V. (2020). Terapijski čimbenici u grupnoj psihoterapiji. *Psihoterapija*, 34 (2), 224-262.
29. Ricijaš, N. (2009). Atribuiranje vlastitog delinkventnog ponašanja nisko rizičnih i visoko rizičnih maloljetnih delinkvenata. *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 17 (1), 13-26.
30. Rot, N. (1999). *Psihologija grupa: prvenstveno malih grupa i organizacija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
31. Severt, J. B., Estrada, A. X. (2015). On the function and structure of group cohesion. *Team cohesion: Advances in psychological theory, methods and practice*, 17, 3-24.
32. Sindik, J. (2011). Razlike košarkaša uspješnih i manje uspješnih vrhunskih seniorskih momčadi u konativnim karakteristikama. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 26 (2), 106-117.
33. Skoko, B., Benković, V. (2009). Znanstvena metoda fokus grupa–mogućnosti i načini primjene. *Politička misao: časopis za politologiju*, 46 (3), 217-236.
34. Steen, S., Vasserman-Stokes, E., Vannatta, R. (2014). Group cohesion in experiential growth groups. *The Journal for Specialists in Group Work*, 39 (3), 236-256.
35. Tustonja, M., Stanić, D., Čuljak, A. (2021). Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi. *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 16 (26), 199-221.

36. Vejmelka, L., Sabolić, T. (2015). Potencijali domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi iz perspektive odgajatelja. *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 23(1), 72-98.
37. Vidović, L., Ivković, Đ., Horvat, G. (2010). Smjernice za alternativnu skrb o djeci. Zagreb: Ured Unicef-a za Hrvatsku i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.
38. Vorrath, H. H., Brendtro, L. K. (1985). *Positive peer culture*. New Brunswick i London: Transaction Publishers.
39. Zakon o sudovima za mladež, Narodne novine, 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19 (2020).
40. Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, 18/22, 46/22 i 119/22 (2022).
41. Žižak, A. (2009). Grupni tretmani djece i mladih u riziku: stari i novi izazovi. A. Žižak (Ur.) *Izazovi grupnog rada s djecom, mladima i odraslima u riziku* (str. 15-46). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
42. Žižak, A. (2019). I dio-Uvod u grupni rad s populacijama u riziku. *Nastavni tekst za predmet Grupni pristup u socijalnopedagoškim intervencijama, interni materijali* (2-17). Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

Web izvori:

1. <http://domzaodgoj-osijek.hr/> pristupljeno 15.11.2022.

12. PRILOZI

Popis priloga:

Prilog 1. Protokol za provedbu fokus grupe na temu grupne kohezije

Prilog 2. Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju

Prilog 1. Protokol za provedbu fokus grupe na temu grupne kohezije

Pozdrav svima, moje ime je Lea, studentica sam zadnje godine socijalne pedagogije. Trenutno sam u procesu izrade diplomskog rada na temu „Doživljaj grupne kohezije kod mladih u izvanobiteljskoj skrbi“. Stoga je cilj ove fokusne grupe dobiti uvid u to kako vi doživljavate ovu grupu, koliko vam je važno biti pripadnik nje te što je za vas grupna kohezija uopće. Fokus grupa će trajati od 60 do 90 minuta. Sastoji se od uvodnih, ključnih i zaključnih pitanja. Naglasila bih kako se sva pitanja odnose na ovu odgojnu grupu. Ne morate odgovarati prema redoslijedu sjedenja i ako na neko pitanje ne želite odgovoriti to je vaše pravo. No, pravila su da se međusobno poštujemo, slušamo i ne prekidamo dok netko drugi govori. Jako je važno da svatko od vas ima priliku reći svoje mišljenje. Možda će se vaša mišljenja razlikovati i o je sasvim u redu jer u ovakvim razgovorima nema točnih i netočnih odgovora. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno što znači da u bilo kojem trenutku možete odustati od odgovaranja na pitanja. Također, sudjelovanje je i anonimno što znači da se vaš identitet neće moći utvrditi iz dobivenih podataka. Dobiveni podaci bit će analizirani na grupnoj razini, a to znači da u diplomskom radu neće pisati što je svatko od vas točno rekao, već će pisati primjerice „Članovi grupe su rekli...“. Pristajete li pod ovim uvjetima da se razgovor snima i da od njega napravim transkript. Taj transkript će vam biti poslan na vaše mailove i zamolit će vas se da ga detaljno pročitate. Time imate pravo intervenirati u vlastite izjave odnosno možete tražiti da se neke vaše izjave izmijene, da se nešto izostavi ili nadopuni. Prije samog razgovora želim ponovno naglasiti u slučaju da budu otvorene neke teme zbog kojih ćete osjećati kasnije nelagodu, važno je da se obratite odgajatelju ili drugoj odrasloj osobi od povjerenja.

PITANJA

Uvodna:

1. Kako je u fokusu istraživanja tretman zbog prijašnjih ili prisutnih problema u ponašanju, zanima me u kojim ste sve oblicima tretmana bili uključeni? Koji od tih tretmana su se provodili u grupnome obliku?
2. Koliko dugo je svatko od vas sudionik baš ove odgojne grupe?
3. Što je za vas odgojna grupa? Kako biste opisali obilježja odgojne grupe?
4. Kako je teкао proces uključivanja u ovu odgojnu grupu?
5. Jeste li sudjelovali u još nekoj odgojnoj grupi prije? Kako biste opisali sličnosti i razlike između ove odgojne grupe u odnosu na prethodne u kojima ste sudjelovali ili u odnosu na neke druge u kojima još sudjelujete?

Socijalna identifikacija i struktura

1. Postoje li grupna pravila u vašoj grupi? Što mislite o njima? Poštuju li ih svi članovi i reaguju li drugi kada netko ne poštuje pravila?
2. Prakticira li vaša grupa neke rituale (npr. svaki četvrtak se gleda film)? Koji su to? Što mislite o njima? Biste li ih mijenjali?
3. Smatrate li da imate puno zajedničkih točaka s ovom grupom? Koje su to? (povezati s interesima u prijašnjoj kategoriji)
4. Ako mislite da nemate, što vas čini drugačijima od ostalih članova ove grupe?

Predanost zadacima i složnost grupe

1. Postoje li neki zajednički zadaci koje morate kao grupa odraditi? Koji su to?
2. Kako se dogovarate kako ćete odraditi te zadatke? Bude li dogovaranje uspješno? Koliko često ispunjavate zajedničke zadatke?
3. Tko je najangažiraniji tijekom odrađivanja zadatka?
4. Postoje li neke slobodne aktivnosti koje zajedno radite npr. sport ili društvene igre?
5. Kako izgleda dogovor kad igrate neki sport? Je li netko dominantniji? Na koji način?
6. Pomaže li vam odgajatelj/ica u odrađivanju zadataka? Potiče li vas na ispunjavanje zadataka? Ako da, na koji način?
7. Potiče li vas odgajatelj/ica na zajedničke slobodne aktivnosti i koje? Sudjeluje li s vama u tim aktivnostima?
8. Kako i u kojoj mjeri vam grupa pomaže da se ponašate bolje? Otežava li vam grupa u postizanju pozitivnih promjena ponašanja?

Emocionalna povezanost grupe

1. Nadovezat ćemo se na slobodne aktivnosti-Kako provodite slobodno vrijeme? Provodite li ga svi zajedno? Ako da koliko često i kako? (voditi brigu o tome da možda se druže u manjim grupicama ili s nekim drugim mladima izvan njihove odgojne grupe)
2. Sudjelujete li u predlaganju zajedničkih aktivnosti? Ako da, u kojima? Ako ne, zašto ne?
3. Zbog čega nemate zajedničkih aktivnosti (ako ih nema)?
4. Događa li se da se nekome brani sudjelovanje u aktivnosti? Kako to?
5. Događaju li se često sukobi u grupi? O čemu su i između kojih članova najčešće?
6. Kako ih inače rješavate? Kako vaši sukobi najčešće završe? Pomažu li ostali članovi razriješiti sukobe?
7. O čemu inače razgovarate s ostalim članovima u grupi?
8. Povjeravate li se grupi kad imate neki osobni problem? Povjeravate li se inače nekome iz grupe vezano za privatni dio života? (što za njih znači privatno)
9. Tražite li savjete od cijele grupe ili pojedinih članova? Koga točno iz grupe tražite savjet? Ako ne tražite savjet nikoga iz grupe koga onda izvan grupe? U vezi čega tražite savjet?
10. Ako primijetite da netko ima problem oko školskih obaveza i nečeg drugog pružite li mu pomoć ili podršku?
11. Osjećate li da možete izraziti svoje mišljenje u grupi? Koliko često iznosite svoje mišljenje i u vezi čega najčešće?

12. Dijelite li neke interese s ostalim članovima i koje?
13. Što smatrate da imate zajedničko s svim ostalim članovima grupe? (što ih povezuje kao grupu)
14. Osjećate li da pripadate ovoj grupi? Ako da, kada ste zaključili da pripadate? Ako ne, po čemu ćete znati da pripadate?
15. Kada ste kao grupa najsložniji? Oko koji aktivnosti, događaja, zadataka? A oko kojih zadataka, aktivnosti i događaja vam nedostaje složnosti?
16. O svemu o čemu sam vas ispitivala su dijelovi grupne kohezije. Kako biste opisali grupnu koheziju ove odgojne grupe?
17. Je li dolazak novog člana u grupu utjecalo na grupnu koheziju? Kako je izgledao dolazak novog člana? (postaviti to pitanje ovisno o tome kako odgovore na drugo pitanje u uvodnim pitanjima)
18. Navedite što smatrate pozitivnim, a što negativnim kod ove grupe? Koje su jake strane vaše grupe?
19. Na samom kraju, na temelju svega što ste ispričali, jeste li zadovoljni sa ovom grupom?

Zaključna pitanja

Želite li još nešto podijeliti o svojoj grupi, a da smatrate da je važno, a ja vas nisam pitala?

Prilog 2. Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju

Studentica diplomskog studija Socijalne pedagogije Lea Jerković pod mentorstvom doc.dr.sc. Gabrijele Ratkajec Gašević provodi istraživanje s mladima smještenim u odgojne ustanove o grupnoj koheziji njihovih odgojnih grupa. U razgovoru s djelatnicima Doma za odgoj ili Odgojnog doma saznali smo da si pristao/la razgovarati s nama. Hvala ti na tome, jer nam je tvoje mišljenje posebno važno. Prije nego što pristaneš, važno je da znaš o čemu se radi. Istraživanje se provodi s ciljem boljeg razumijevanja doživljaja grupne kohezije odgojnih grupa u institucionalnim oblicima tretmana. To je važno kako bismo mogli poboljšati načine rada s djecom.

Koja je moja uloga u istraživanju?

Ukoliko pristaneš sudjelovati, razgovarat ćeš u grupnom razgovoru (fokus grupi) s ostalim članovima tvoje odgojne grupe i sa studenticom o tvojim dosadašnjim iskustvima u toj odgojnoj grupi. Samo tako možemo razumjeti taj proces, a time i vas mlade. Želimo saznati tvoja razmišljanja, pa te molimo za iskrene odgovore.

Moram li sudjelovati? Hoće li itko znati da sam sudjelovao/la?

Sudjelovanje u ovom istraživanju je potpuno dobrovoljno i sam/a možeš odlučiti želiš li to ili ne. Također, ako odlučiš sudjelovati, u svakom trenutku možeš odustati. Ukoliko odlučiš da ne želiš sudjelovati, to ni na koji način neće utjecati na intervenciju u koju si uključen. Istraživanje je tajno i povjerljivo. To znači da tijekom fokus grupe ne trebaš reći svoje ime i prezime. Da bi se tvoje poruke kasnije mogle obraditi neophodno je da razgovor snimimo na diktafon. Nakon snimanja, razgovor će se doslovno prepisati te će se dati tebi na uvid ukoliko ćeš željeti neke dijelove izmijeniti ili nadopuniti. Sa sadržajem intervjua biti će upoznati isključivo studentica, njena mentorica i ostali članovi tvoje grupe.

Sve rezultate istraživanja predstaviti ćemo grupno, kao poruke mladih koji su sudjelovali u istraživanju. Ograničenja tajnosti podataka u svakom razgovoru, pa tako i u ovom intervjuu odnose se na eventualno povrjeđivanje sebe i drugih. To znači ako tijekom intervjua saznamo da jesi na ozbiljan način ugrozio sebe i druge, naša je dužnost o tome obavijestiti stručnjake.

Zašto je moje sudjelovanje važno?

Zanima nas upravo tvoje mišljenje, ono što sam misliš i osjećaš. Razgovarat ćemo o tebi, o tvojoj odgojnoj grupi, o tvojim iskustvima u odgojnoj grupi. Svojim sudjelovanjem pomažeš u istraživanju, ali vjerujemo da će te neka pitanja potaknuti da i sam o nekim temama koje su važne za život svake osobe i obitelji, više razmišljaš. Tako pomažeš i sebi i drugima. Predviđeno je da razgovor traje do sat vremena.

Zahvaljujemo unaprijed na pristanku i tvom vremenu koje si odvojio/la za sudjelovanje u istraživanju.

Datum suglasnosti: _____

Pristajem biti sudionik/sudionica istraživanja pod uvjetima navedenima u ovoj suglasnosti.

Potpis: _____